

Govor Dobrinja

Jelenović, Anita

Master's thesis / Diplomski rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/um:nbn:hr:137:518349>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEU ILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
ODJEL ZA HUMANISTI KE ZNANOSTI
ODSJEK ZA KROATISTIKU

ANITA JELENOVI

GOVOR DOBRINJA

Diplomski rad

Pula, 2015.

SVEU ILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
ODJEL ZA HUMANISTI KE ZNANOSTI
ODSJEK ZA KROATISTIKU

ANITA JELENOVIĆ

GOVOR DOBRINJA

Diplomski rad

JMBAG: 0140010246, redoviti student

Smjer: Hrvatski jezik i književnost

Kolegij: Dijalektologija hrvatskoga jezika: Terenska istraživanja

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Lina Pliško

Pula, 22. svibnja 2015.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJEST DOBRINJA	2
2.1. Dosadašnja istraživanja mjesnoga govora Dobrinja.....	3
3. Metodologija istraživanja.....	9
4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	11
4.1.FONOLOŠKE ZNA AJKE.....	11
4.1.1. Zamjenica a (<*).....	11
4.2. Samoglasni ki inventar.....	13
4.2.1. Vokalizacija slabog šwa	14
4.2.2. Refleks v > u/va	16
4.2.3. Refleks jata ě.....	18
4.2.4. Reflek vokala	21
4.2.5. Refleks slogotvornog /.....	21
4.2.6. Refleks slogotvornog ſ.....	22
4.2.7. Prijedlozi k i s	22
4.3. Akcentuacija	25
4.3.1. Inventar	25
4.3.2. Distribucija.....	26
4.3.3. Akcenatski razvoj.....	28
4.3.4. Neocirkumfleks.....	29
4.3.5. (Neo)akut	29
4.4. Zatvaranje kratkoga vokala o izvan akcenta, naj eš e ispred akcenta	30
5. KONSONANTIZAM	32
5.1. Inventar i distribucija.....	32
5.1.1. Refleks jotirane skupine * dž	34
5.1.2. Rezultat jotovane konsonantskih skupina * skž, *stž > š	35
5.1.4. Starija konsonantska skupina * r.....	36
5.2. Slabljenje napetosti u finalnoj zoni sloga	37
5.2.1. Neprava konsonantska skupina ht.....	37
5.3. Zamjena finalnog nastava nog -m > -n	38
5.4. Promjene konsonanata u rubnim zonama sloga	41

5.5. Konsonantske proteze i enklize	45
5.6. Disimilacija.....	46
5.7. Metateza.....	46
5.8. Kontrakcija	46
6. MORFONOLOŠKE ZNA AJKE	48
6.1. Suglasnik <i>-l</i> na kraju sloga.....	48
6.1.2. Zamjena <i>a > e</i> u korjenskom morfemu rije <i>i kresti i resti</i>	49
6.1.3. Prezent s okrnjenom i neokrnjenom osnovom * gr d-/gr (gren, greš...).	49
6.2. Oblici osnove praslavenskog glagola *iti s konsonantskim skupom <i>-jt</i> i prezentske s konsonantskim skupom <i>-jd</i> (pojti, dojti; pojde dojde).....	50
6.2.1. Oblici prezentske osnove praslavenskoga glagola * <i>mogti</i> s rotacizmom	50
6.2.2. Izostajanje sibiralizacije.....	52
6.2.3. Oblici osnove s palataliziranim velarom.....	52
6.2.4. Oblici osnove pokaznih zamjenica bez sekundarnog naveska.....	52
6.2.5. Oblik glagolskog pridjeva radnog * <i>iditi</i>	53
6.2.6. Zanijekani oblici prezenta glagola imati: <i>niman, ni</i> i glagola <i>biti – nis</i>	53
6.3. Redukcije inicijalnoga vokala	54
6.3.1. Posvojna zamjenica ženskoga roda <i>njezin, njezina, njezino...</i>	55
7. ZAKLJU AK	56
8. SAŽETAK.....	58
9. LITERATURA.....	60
10. PRILOZI.....	62

1. UVOD

Gradi Dobrinj, tek nekoliko kilometara udaljen od isto ne morske obale, smješten je na sjeveroisto nom dijelu otoka Krka. Srednjovjekovni se grad nalazi na brežuljku oko dvije stotine metara nad morem, sa svoje sjeverne strane spušta se prema Dobrinjskoj dragi, predjelu Solina, Melina i zaljevu Soline. Oko mjesta Dobrinja široki je prostor s mnogo sela i zaselaka, taj prostor poznat je kao Dobrinjsko podru je ili Dobrinjština. Grad Dobrinj, a pojam grada se uzima u srednjovjekovnom smislu *castrum*, *castellum*, odnosno *kaštel*, *utvrda*, od davnih je vremena bio središte širega pripadaju eg okruženja, za razliku od ostalih sli nih srednjovjekovnih utvr enih kaštela, nije imao gradskih zidina, ve mu je niz poredanih rubnih ku a preuzeo obrambenu ulogu.

Gовор Dobrinja, prema Brozovi evoj (Brozovi , Ivi , 1988: 88) i Liš evoj (Lisac, 2009: 30) klasifikaciji dijalekata akavskoga narje ja, pripada srednjo akavskome dijalektu. Prema Brozovi u (Brozovi , Ivi , 1988: 88) taj se dijalekt prostire „od otoka Krka i južnoga Lošinja do Ugljana i Dugog otoka, a na obali od Kraljevice do Novog Vinodolskog gdje zahva a još i Senj. Pripadaju mu još i svi govor u unutrašnjosti, li ki i pokupski, a tako er i najve i dio Gra iš a.“

Iva Lukeži , koja je u svojoj monografiji ikavsko-ekavski dijalekt prema jezi nim zna ajkama podijelila u tri poddijalekta (primorski, kontinentalni i rubni), говор Dobrinja smješta u primorski (Lukeži , 1990: karta). U monografiji o govorima otoka Krka, Iva Lukeži i Marija Turk ovaj idiom uvrštavaju u arhai no-konzervativni model¹ starina kih mikrosustava (Lukeži , Turk, 1998: 23).

Gовор Dobrinja poznat je hrvatskim i stranim dijalektologozima. Vlastitim istraživanjima na fonološkoj razini u ovome radu želimo dati i svoj prinos boljemu poznavanju dobrinskoga idioma.

Rad smo podijelili u dva dijela: u prvome smo uz kratku povijest Dobrinja dali pregled dosadašnjih dijalektoloških istraživanja, a u drugome smo dijelu, nakon definiranja metodologije istraživanja, prikazali fonološke i morfonološke zna ajke.

Našim opisom dobrinskoga govora na fonološkoj i morfonološkoj jezi noj razini pokušali smo dati prilog boljem poznavanju ovoga govora te napraviti prvi korak u budu e opsežnije istraživanje.

¹ Uz omišaljski govor i vrbni ki govor.

2. POVIJEST DOBRINJA

Dobrinj je smješten na otoku Krku. Uz susjedni otok Cres, Krk je najveći otok u Jadranskome moru s površinom od gotovo 406 km², najdulji je (38,4 km) od rta Počitelj na sjeveroistoku do rta Bracol na jugozapadu. Najširi je (19 km) između Glavotoka na zapadu i rta Konjskog na istoku (Lukežić, Turk, 1998: 9). Iako je po svom prirodnom obilježju otok, funkcionalna povezivost mostom, a koji je uz izgradnju zračne luke 1970. godine, pridonijela je sve manjoj izoliranosti otoka s kopnom.

Dobrinj se smatra jednim od najstarijih naselja na Krku (općenito i na Jadranu) uz Omišalj, Vrbnik i Bašku. Dokazano je da su navedena naselja i njihovi stanovnici potomci prvih hrvatskih doseljenika još iz 5. i 6. stoljeća. Darovnica plemi a Dragoslava, s nadnevkom 1. siječnja 1100. koja, doduše, nije sačuvana u izvorniku, već u prijepisu u staroj knjizi dobrinjskog kaptola iz 16. stoljeća, pohranjenog u župnom uredu u Dobrinju, najstariji je glagoljski pravni dokument s otoka Krka. U toj ispravi doma i plemi a Dragoslav daruje: *vse svoje zemlje toliko oratne koliko pasiš a i vse svoje kuće, ke ima...* novosagrađenoj crkvi sv. Vida koju je on podigao. Taj se dokument ne zaustavlja samo na spomenu Dobrinja već navodi značajne ustanove i osobe onoga vremena kao što su: *kapitul, crkva sv. Stipana od Dobrinja, gospodin plovan, sudac* i sl. Na kraju službenog zapisa autor spominje samoga sebe kao obnašatelja dužnosti, službe ...*pisca od komuna Dobrinja*.

Upravo darovnica plemi a Dragoslava dokazuje da su se Hrvati na Krku i prije knezova Frankopana, služili svojim jezikom i glagoljskim pismom i u poslovima koji zadiru u svakidašnji društveni i gospodarski život pojedinca i njegove zajednice.

Postoji više tumačenja imena Dobrinj, a oni koji su se bavili toponimima poput prof. Ive Jelenovića smatraju da: „Naziv Dobrinj potječe od staroga hrvatskog antroponima Dobroslav ili Dobromir, zapravo od njegova hipokoristika Dobre, te označava mjesto ili naselje, koje je vjerojatno nekad pripadalo tome Dobri ili Dobrinji. To je, dakle, izvedenica od posvojnoga pridjeva...“ (Jelenović, 1973: 165).

Gradsku jezgru Dobrinja čine dva dijela: stariji dio, *Donji grad* i noviji dio koji je poprimio naziv *Gronji grad*. Sam grad Dobrinj nikada nije bio prenapan, ali su ga i pojedina njegova sela brojano nadgledala, ali je tijekom stoljeća ostao središte u političko-administrativnom, crkvenom i društvenom pogledu. Sva okolna sela stremila su i bila upravljana

prema središtu, prema gradu Dobrinju, stoga je za sva dobrinjska naselja Dobrinj postao istozna nica za *Grad*, njegovi stanovnici *Grad ri* i *Gradar ce*, a svi oni koji stanuju izvan *Grada* zovu se *V njskari*.

2.1. Dosadašnja istraživanja mjesnoga govora Dobrinja

Dosad se istraživanjem dobrinjske akavštine bavilo nekoliko dijalektologa. Snježana Hozjan u *Fonološkom prikazu mjesnog govora Krasa* 1990. godine napominje kako prave monografije o dobrinjskom govornom tipu još uvijek nema, premda je sam Dobrinj (kao punkt) obra en u *Hrvatsko-srpskom dijalektološkom atlasu* (HsDA) te u *Op eslavenskom lingvisti kom atlasu* (OLA) (Hozjan, 1990: 47).

Prvi je istraživanje proveo Ivan Mil eti u svojoj raspravi iz 1895. godine, pod naslovom *akavština Kvarnerskih otoka* (Rad JAZU, 121, Zagreb, str. 92-132.) gdje je naveo op e karakteristike govora Krka, Cresa, Lošinja, Silbe i Oliba, ali nije pokušavao detaljnije razgrani iti pojedine dijalektalne skupine i nije objasnio vladaju i odnos srodstva me u njima. Na temelju razvoja poluglasa u jakom položaju te na osnovi drugih gramati kih obilježja podijelio je kr ke govore u tri skupine. U prvu je skupinu ubrojio mjesne govore Vrbnika i Omišlja, u drugu govor Dobrinja, a u tre u Dubašnicu, Bašku, Punat i Poljica. Mil eti se nije detaljnije bavio podjelom, ve je obratio pozornost na to da stanovnici prve od navedenih skupina ine najstariji sloj stanovništva Kvarnerskih otoka te su možda nekada pripadali kajkavskom jezi nom podru ju (Mil eti , 1985: 102).

Josip Vajs u raspravi o hrvatskoglagoljskim brevijarima dodaje kartu kr kih govora te dijalektalnu podjelu u tri dijalektske skupine: „sjeveroisto no narje je (Omišalj, Resika, Garica, Vrbnik i Kampelje), dobrinjsko „podrje je“ (Dobrinj, Polje, Sv. Ivan, Gabonjin, Kras) i jugozapadno narje je (Njivice, Sv. Vid, Malinska, Dubašnica, Poljica, Glavotok, Linardi , Vrh, Korni , Sv. Fuska, Krk, Punat, Draga Baš anska, Stara Baška i Baška)“

K. H. Meyer 1928. godine u svojoj raspravi *Untersuchungen zur akavština der Insel Krk (Veglia)*² prati rasprostranjenost deset fonoloških značajki na osnovi kojih razlikuje petnaest govornih tipova prikazujući i pritom dijalektološku kartu. Navodi kako se „na osnovi znanstvenih kriterija druga ija podjela ne bi mogla izvesti jer druga ije povezivanje izdvojenih govora u veće dijalekatske skupine nije moguće“ (Meyer, 1996: 24).

Na temelju istraživanja dobrinjskoga govora utvrdio je da se „naglašeni poluglas u jakom položaju vokalizira te se pojavljuje kao otvoreno *o* u primjerima: *otoc*, *donos*, *stoklo*. Polazeći od svojega pravila u dobrinjskom govoru razlikuje ikavsko-ekavski refleks jata. Isto tako u govoru je prisutno vokalno *ȝ* u primjerima: *vrt*, *prsa*, *prsti*, *rno*. Slogotvorno *ȝ* pojavljuje se kao otvoreno *o* u primjerima: *soza*, *pon*, *boha*, *jaboko*. Završno *-l* je kod glagola nestalo u primjerima: *on je pono trpe*, ali se sa uvalo u imenicama *stol*, *bel*, *pakal* (= ’pakao’). Praslavensko *lj* je primarno, te se umjesto njega nailazi na *j* u primjerima: *poje*, *kjun*, *zdravje*. Praslavenski eksplozivni glas *g* razvio se u guturalni spirant *ȝ* koji se na kraju riječi obezvuči kao *-h* u primjerima *ȝlava*, *nɔ̄ya*, isto tako nailazi na prijelaz *d > h* u primjerima *snih* i *duh*.

Prijedlog *v* pretežno se pojavljuje kao *va* i *v* što zavisi o sljedećem glasu u primjerima *va selo*, *vavik*, *vruku*. Unutar govora prisutan je razvoj praslavenskog *dj > j* u primjeru *rojen*. Na cijelom je području otoka prisutno završno *-m* promjenjeno u *-n*. Isto tako prisutna je realizacija *tj > t'* u primjerima *no*, *svi a* te objašnjava kako *t'* odgovara književnomu . Skupine *stj* pojavljuju se kao *š* u primjeru *yuš erica*. Glasovi *c*, *č*, *s*, *š*, *z*, *ž* su kao i u književnom jeziku. Naglasak smatra jedinstvenim i starim, svrstava ga u srednji tip³: *duš*, *rik*, *mlik*, *žen*, *crik*, *zaj k*“ (Meyer, 1996: 27–28).

M. Małecki 1929. godine objavljuje raspravu pod naslovom *O podział gwar Krku (z mapą)*⁴ u kojoj je sustavno obradio krčke govore. Prema jezičnim znacajkama podijelio ih je u dvije skupine: jugozapadne i sjeveroistočne govore, gdje prva skupina ima presjek akavskoga narječja, a druga pokazuje niz individualnih obilježja po kojima se ona razlikuje od velike vrste akavskih govora. Navodi kako je prije njega detaljno israživanje proveo i K. H. Meyer. Osim primjera koje je naveo Meyer dodaje još i gen. jd. ž. r. i nom. mn. ž. r. imenica s tvrdom osnovom gdje se sa uvaže stari nastavak *-i* (< **y*) *lok*, *krši men*, *grozdov*, *bo v*. Naznačuje da i i sloganotvorno *ȝ* prelaze u *o*.

² Knjiga je drugi put objavljena u prijevodu i popravljena komentarima prevoditeljice M. Turk pod naslovom *akavština otoka Krka*.

³ Dugi je slog privukao iskodišni sljedeći i akcent. (Meyer, 1996: 25)

⁴ Rasprava je objavljena u prijevodu I. Jelenovića pod naslovom *O podjeli krčkih govora*.

Fonologiju, morfologiju te frazeologiju kr kih govora prikazale su Iva Lukeži i Marija Turk u knjizi *Govori otoka Krka*.

Autorice su uz neke opće akavske značajke, karakteristi na arhai na obilježja, ali i novija jezi na raslojavanja te unutarjezi na i međujezi na prožimanja, koje govore svrstale u dvije skupine: *starina* ke i *doseljeni* ke *mikrosustave* (Lukeži, Turk, 1998: 22). Starina ki mikrosustav dijele u dva modela: *arhai no-konzervativni* i *konzervativno-inovativni*. Arhai no-konzervativnom modelu pripadaju: omišaljski, vrbnići i dobrinjski govorni tipovi s pripadaju im mjestima: iži i, Gabonjin, Gostinjac, Hlapa, Klanice, Klimno, Kras, Polje, Rasopasno, Rudine, Soline, Sužan, Sv. Ivan, Sv. Vid, Šilo, Tribulje, Žestilac i Županje, a konzervativno-inovativnemu modelu pripada skupina s interferencijama arhai nih izoglosa s mlađim jezi nim značajkama. U taj model ubrajaju se mjesni govor Punta i Baške s pripadaju im selima. Doseljeni ki mikrosustav objedinjuje govore koje pokrivaju zapadni dio prostora od Njivica preko Sv. Vida (interferentni model), Dubašnice (konzervativniji model) i sela objedinjena nazivom Šotovento (inovativniji model), sve do Vrha i Kornja (Lukeži, Turk, 1998: 22).

Turk je u fonološkim osobitostima dobrinjskoga govora prikazala odraz staroga poluglasa kao akavsku vokalizaciju s odrazom *o*: *o, pos, bo va, otoc, petok* itd. Slogotvorno *r* ostvaruje se u primjerima: *držat, drvo, rv, trpin, trbuh, pr* i sl. Odraz ishodojezi noga slogotvornog *l* nastao je tipičnom zamjenom poluglasa i utrnućem likvida u primjerima: *jaboko, kok, mo at, obo ete, tokli, soza, vona*. Nazalni samoglasnik ima dvojaku zamjenu: sa samoglasnicima *e* iza nepalatalnih i *a* iza palatalnih suglasnika. Navodi da svi krki govori, pa tako i dobrinjski govor pripadaju „ikavsko-ekavskom“ akavskom dijalektu u kojem je zamjena samoglasnika tzv. jata, u osnovama riječi dvojaka i slijedi jezi nu zakonistost koju su nezavisno jedan od drugome utvrdila i pravilo uobičajila dvojica stranih istraživača K. H. Meyer i L. Jakubinski“ (Lukeži, Turk, 1998: 24). Prijedlog *v* > *va* u primjerima: *vavik, va*, *šla je va postiju*, zatim se pojavljuje kao *v* > *vo* u primjerima: *vožgati, Vozon*, potom *v* > *u*: *utorok*.

Kao tipičnu akavsku pojavu navela je prijelaz *-m* > *-n* u primjerima: *smijen se, volin, in, sedon, sran*. Suglasnik *-l* se na kraju sloga, u dobrinjskom govoru, uva u kategorijama imenica, pridjeva i priloga u primjerima: *kotol, popel, posol, stril, zibel, cel, debel, kisel*, dok je u glagolskom pridjevu radnom muškoga roda do etno *-l* dokinuto: *bi, u, vide, hode, kje*. Odraz starojezi ne sekvenscije *s* > *zo* ispred frikativa *s, š, z, ž* primjerima: *zo srpon, zo*

šugamanon, zo ženun, zatim s > z i pozicijski uvjetovane ina ince s, š, ž u primjerima: z mužen, zbudit se, zlomi, s pirunon, s kobasicon, šnjun.

Odratz „starojezi ne sekvencije **iz* ostvaruje se u funkciji prijedloga i prefiksa: *zletit, zvli, zilet, stli, spalit, z Gabonjina, z Omišja*. Navela je i suglasni ke skupine koje su nastale redukcijom starohrvatskog poluglasa. Praslavenski skup **dj > j* primjerima: *meja, saje*, starohrvatski skup *d j > j*: *mlaji, rojen, grozje*, a praslavenski skup **tj* ostvaruje se kao : *ku a, svi a, sri a*. Od ostalih skupova navedeni su još i stara skupina *r* u primjerima: *riva, rn, rv*, zatim skupovi **stj* i **skj* koji su se odrazili kao *š* : *kliš a, koš ica, nataš e*, a navodi i strani skup *st* primljen kao *št* u primjerima: *puneštra, štufat, škornje, škatula, šporko, rešpet* itd.“ (Lukeži , Turk, 1998: 28).

Naglasni je sustav dobrinjskoga govora stariji dvoakcenatski. Prema Lukeži i Turk „arhai nost se ovog sustava o ituje u starome mjestu naglaska i dobro o uvanim prednaglasnim i zanaglasnim duljinama. Primje uju evolutivni pomak starohrvatskog akuta u dugosilazni naglasak, kojemu su tragovi još uvijek živi i potencijalna su kategorija u stilski obojenom diskursu“ (Lukeži , Turk, 1998: 55).

Iva Lukeži je u poglavlju *Morfološki sustav, mikrosustavi i modeli u krkim govorima* prikazala morfološke zna ajke svih navedenih mikrosustava i govornih modela, a ovdje navodimo one morfološke zna ajke⁵ karakteristi ne za arhai no-konzervativni model u koje spada i govor Dobrinja (Lukeži , Turk, 1998: 149).

- Imenice muškog roda u N jd. imaju ništi ni nastava ni morfem \emptyset , kao i op enito u hrvatskome jeziku: *sr b, kol c, kot t, n s, vl s* i sl.
- Srednji rod ima u N jd. nasavak -o, kao i op enito u hrvatskome jeziku: *ho, ko, zl to* i sl.
- Nasavak -e imaju imenice s osnovom na palatalni suglasnik: *p je, pl ce, s nce* i sl.
- Nastavak -a u N jd., kao i op enito u hrvatskome jeziku imaju im. ž. r.: *ž ba, k a, nog, m ha*.
- U G jd. i muški i srednji rod imaju isti nastavak, kao i op enito u hrvatskome jeziku a to je nastavak -a.
- G jd. te N mn. A mn. i V mn. ženskog roda imaju nastavak -e, a D jd. i L jd. imaju nastavak -i.

⁵ Sintakti ke su zna ajke govora otoka Krka slabo istražene.

- D jd. i L jd. muškog i srednjeg roda imaju nastavak -u.
- A jd. muškoga roda može biti ili kao N jd. ili kao G jd. zavisno o tome imenuje li se bi e ili stvar. Npr.: A jd. jednak je N jd. u primjeru: *v d n st l, a na njem v ž*. A jd. jednak je G jd.: *v din konj i na njem ov ka*.
- A jd. srednjeg roda jednak je obliku N jd.: *v lin svoj sel, doz v n d t*.
- V jd. muškog roda ima nastavak -u a nastavak -e se javlja u neutralnom kontekstu: br te! B že! Srednji rod ima oblik N jd.
- I jd. nastavak -n za nepalatalne suglasnike: *šk f n, r g n* itd., nastavak -n za palatalne suglasnike: *k lcen, v ž n* itd.
- Što se ti e glagola, nastavci u 3. l. prezenta su: -u (reku) ili -ju (delaju).
- Nema ni aorista, ni imperfekta.
- Infinitiv je u svim ikavsko-ekavskim govorima apokopiran.
- Postojanje relikata glavnih i posebnih ishodi nojezi nih deklinacija:
 - supostojanje alomorfa [i] i [e] u Gsg. te NAVpl. Imenica ženskoga roda (*ženi, glavi : duše, nožice*).
 - uz iskonski morfem /i/ usustavljenost i novijih alomorfa [e] i [a] u NAVpl. imenica muškoga roda (*stoli, krovi, grihi + nože, kju e + klobuka, piruna*).
 - o uvanost relacijskog morfema /i/ u NVsg. ishodi nojezi nih v-osnova ženskoga roda te relacijskoga morfema /e/ u Gsg. takvih imenica i imenica starojezi ne r-deklinacije ženskoga roda (Nsg. *criki, muri* : Gsg. *crikve, murve*).
 - o uvanost relacijskih morfema ishodi nojezi ne dualne sklonidbe imenica *o i i uši*.
 -
- Oblik relacijskog morfema Isg. ženskoga roda /un/ (*z mojun sestrun*).
- Interferiranje starijega relacijskoga morfema /i/ s novijim relacijskim morfemom /u/ u Lsg. imenica muškoga i srednjega roda (*na stoli, va gradi : na stolu, va gradu*).

- Potpuna o uvanost paradigm sa zasebnim relacijskim morfemima svih padeža.
- Postojanje triju složenih zamjenica s poja anim pokaznim zna enjem (*ovajsti*, *tajsti*, *onajsti*).
- Nepostojanje imperfekta u inventaru glagolskih oblika.
- Zadržavanje neizmijenjenoga /l/ na do etku osnove u jednini muškoga roda pridjeva radnog.

Snježana Hozjan je opisala mjesni govor Krasa na fonolškoj i morfološkoj jezi noj razini. Te se jezi ne zna ajke podudaraju s onima dobrinjskoga govora.

Mikrotoponimiju dobrinjskog podru ja na otoku Krku opisao je I. Jelenovi koji uz povijest Dobrinja obra uje etimologiju toponima na Dobrinjštini.

Pojavu i uzroke trojaka odraza starohrvatskog poluglasa na Krku opisuje Z. Junkovi u lanku, *Kratki poluglas u krkim govorima*. U dobrinjskome govoru objašnjava prijelaz kratkoga poluglasa u vokal ö te kasnije u vokal o utjecajem veljotskoga govora, koji se je održao na tom podruju do konca 19. stoljeća (Junković, 1982/83: 393).

Osim objavljenih priloga prikupljeni su dijalekatski podaci koji tek o ekuju znanstvenu obradu. To su kvestionari za izradu dijalektoloških atlasa, pohranjeni u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovje u Zagrebu. Podatke su prikupili I. Jelenović za Dobrinj, Omišalj i Vrbnik, I. Lukežić za Dubašnicu i S. Hozjan za Njivice i Bašku.

3. Metodologija istraživanja

Ovaj je rad nastao na temelju terenskog istraživanja koje smo proveli u kolovozu 2014. godine. Budući da je jezik živ sustav u kojem se stalno događaju promjene, želja mi je bila zapisati svoj materinski idiom onakav kakav je on danas.

Zadatak i cilj istraživanja: opisati govor Dobrinja na fonološkoj i morfonološkoj jezičnoj razini.

Metode istraživanja:

1. Metoda anketiranja: koristili smo se posebno koncipiranim upitnikom
2. Metoda intervjuja: razgovor s izvornim govornicama
3. Rad na dokumentaciji: za potrebe istraživanja koristili smo se starijom i recentnijom dijalektološkom literaturom.

Fonološke i morfonološke značajke ispitivali smo koristeći se *Upitnikom za istraživanje srednjo akavskih govora* kojega smo sastavili uz pomoć mentorice dr. sc. Line Pliško.

Upitnik se sastoji od tri poglavljja:

1. Podaci o punktu
2. Podaci o obavjesniku
3. Ispitivanje jezičnih injenica (na fonološkoj i morfonološkoj razini).

Na fonološkoj smo razini istražili:

- vokalni sustav
- vokalizaciju slabih poluglasa
- upitnu i odnosnu zamjenicu *a* i njene oblike
- prijedlog **v*
- refleks jata
- refleks prednjeg nazala / /
- refleks slogotvornog / /

- refleks slogotvornog *r*
- prijedloge *k i s*
- akcentuaciju
- zatvaranje kratkoga vokala *o* izvan akcenta, naj eš e ispred akcenta
- konsonantski sustav
- konsonantske skupove
- slabljenje napetosti u finalnoj zoni sloga
- zamjenu finalnoga nastava noga *-m > -n*
- promjene konsonanata u rubnim zonama sloga
- konsonantske proteze i enklize
- metatezu, kontrakciju i disimilaciju
- suglasnik *-l* na kraju sloga
- prezent s okrnjenom i neokrnjenom osnovom *gr *d-/gr.* (*gren, greš...*)
- oblike osnove praslavenskog glagola **iti* s konsonantskim skupom *-jt* i prezentske s konsonantskim skupom *-jd* (pojti, dojti; pojde dojde)
- oblike prezentske osnove praslavenskoga glagola **mogti* s rotacizmom
- izostajanje sibiralizacije
- oblik glagolskog pridjeva radnog **iditi*
- redukcije vokala
- zanijekane oblike prezenta glagola imati: *niman, ni* i glagola *biti – nis.*

Iz snimljenoga razgovora s obavjesnicima izdvojili smo jezi ne zna ajke koje nismo istraživali upitnikom, a to su: naglasni sustav, refleks jata te debilabijalizacija nastava nog *-m > -n* te fonološki i fonetski status fonema .

Obavjesnice:

Dinka Justini (rođena 1934.)

Nada Simović (rođena 1962.)

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

4.1. FONOLOŠKE ZNA AJKE

4.1.1. Zamjenica a (<*)

Kao osnovna oznaka za akavsko narje je zamjenica *a* se uzima kao prvi akavski kriterij jer se taj leksem javlja jedino u akavskom narjeju. Zbog karakteristične vokalizacije „šva“ u slabom položaju u dobrinjskom govoru može se reći da je ta upitno-odnosna zamjenica svojevrstan alijetet i u odnosu na ostale akavske govore (*o: e: a:ca*). No refleks zajedničkih sthrv. poluglasa (<*ъ, *ъ), kako napominje Snježana Hozjan u *Fonoškom prikazu mjesnog govora Krasa (reprezentatu dobrinjskog govornog tipa)*, uz kvantitetu na primjeru ove zamjenice ima u dobrinjskom govoru i leksičko-semantičku ulogu jer se u pojedinim situacijama poluglas reflektirao kao dugo *a*, pa uz *o* u sistemu funkcioniра i *a*. (Hozjan, 1990: 51)

Kada se upotrebljava takav oblik zamjenice *a* tada govorimo o značenju neodređenosti, odnosno *a = išta, nešto, štогод:*

UP:

Je a dobrog?

OG:

Ma ni, ki je prneso a. Soki put kad bi bi pasa bi mora po nutor i popit gemišt, žmuj vina bilo a.

Ona glavna obilježja te zamjenice – upitnost i odnosnost – ostvaruju se u njezinu obliku *o*, s kratkim *o* kao refleksom sthrv. „šva“:

a) upitnost (*o = što, zašto*)

značenje „što“:

UP:

o delaš? o ti je to?

OG:

o e ti donoska pir? o u ja za obed? Ma o e van te musta e?

zna enje „zašto“:

OG:

o, donoska samo gjedaš va to? Ja ne znan o njoj je bilo da ju je rasparala? o se ovako rano staje?

b) odnosnost (*o* = 'što'):

UP:

Se o ti srce želi.

OG:

Ne, ne, o ja znan pri meni ni bilo. A o u ti re . Osin to o su bi ju bili zeli i te se je znalo dva, tri puti ju zet. Recimo sada o muzika sope. A o moreš.

U govoru Dobrinja zamjenica *o* je prisutna i u neodre enim zamjenicama u ogledu govora *ogod* (*o+god*): *Ona bi mu bila ogod skuhala*, kao i rije i izvedene iz osnove - (osnova upitno-odnosne zamjenice za „neživo“) kao što su:

- neodre ena zamjenica *ni <ni (= 'nešto'): *Ni bin ti reko.* - „vlastita je unutarnja akavska inovacija“ (Lukežić, 2012: 228) gdje dolazi do ispadanja završnog slabog poluglasa
- neodre ena zamjenica *niš* (<ni = 'ništa'): *On se okrenu i niš ni reko meni ni ja njemu.* „inovacija koja je potvr ena i u kajkavskom kompleksu“ (Lukežić, 2012: 228).
- zamjenica *a* u genitivu poprima oblik *esa* (= 'ega'): *esa ni? esa, ši za makaruni?*

Isto tako zamjenica se ostvaruje i u prilozima, odnosno sraslicama prijedloga s akuzativom zamjenice *a*: *za* , *na* , *po* , *va* :

UP:

Za me pitaš? Na si to stavi? Po si šo va butigu? Pazи va se pa aš.

Prisutan je takođe i veznik *aš* (< zaš< za < za + a = 'jer') u OG:

Aš su imeli dva prstena i te prsteni nisu dobili htere. Priden ja ku u, aš son bila zvona, priden ku u totu su tri kompiri. Moran se fugat aš je kasno.

4.2. Samoglasni ki inventar

Dobrinjski govor posjeduje pетори lani monoftonški vokalni sustav *a, e, i, o, u* te slogotvorni fonem *g*, artikulacijski neosobit i blizak štokavskom standardu. Svaki od navedenih pet fonema može biti dug i kratak te naglašen i nenaglašen. Distribucija im je uglavnom slobodna, tj. svaki se može ostvariti u po etnom, središnjem i do etnom položaju riječi, ispred i iza bilo kojeg konsonanata.

Tab. 1. Samoglasni ki sustav dobrinjskog govora iz ogleda govora:

		NAGLAŠENI	NENAGLAŠENI
	a	m t, tov r	d lat, kadag d
KRATKI	e	h re, vi rnja	njeg vo, jen
	i	cr ki, mam ca	pr vit, ist so
	o	sob ta,p nica	t noc, kon ba
	u	mr, šk jice	umrl , muškî

		NAGLAŠENI	NENAGLAŠENI
	a	v nka, kunj do	d ž , d l
DUGI	e	ž nske, pedes t	zap dn , h d
	i	št rna, mušk	b v la, p t t
	o	s nce, pok jni	p met n, k k š
	u	p nta, maž rka	makar n , r k

4.2.1. Vokalizacija slabog šwa

Kriterij za određivanje pripadnosti mjesnih govora akavskom narjeju, kojega su odredili Božidar Finka i Milan Moguš (1977: 99–104), samoglasni ki je sustav krkih govora, pa tako i dobrinjskoga govora na najvišem stupnju „akavosti“ te se odlikuje „tendencijom jakе vokalnosti“ koja je prisutna u svim južnoslavenskim jezicima, ali je njezina modifikacija u akavskom narjeju specifična i vrlo izrazita:

- o < ⁶ (= 'što')*
va < v (= 'u')
vavik < v včk (= 'uvijek')
vožgat < v žgati (= 'užgati')
zomi < v z mi (= 'uzmi')
kadi < k dě (= 'gdje')
katunja < k tunja⁷ (= 'dunja')
malin < m lin (= 'mlin')
Isg. s monun < m noj (= 'sa mnom').

Vokalizacija (u ovim primjerima) starohrvatskoga zajedničkog poluglasa u slabo poziciji nije uvijek uvjetovana pravilima o distribuciji konsonanata u slogu. Starohrvatski se poluglas odražava kao svojevrstan alijetet u dobrinjskome govornom tipu u odnosu na ostale govorne modele i tipove na otoku Krku, pogotovo u akavštini.

Kontinuata starohrvatskog „šwa“ u izvorno kratkom slogu ovdje je u pravilu vokal *o*⁸ uz neka odstupanja. Tako je refleks starohrv. poluglasa (< prsl. * , *) prva od nekoliko znajući razlikovnosti dobrinjskoga govora u odnosu na ostale krke govore i općenito. Refleks u kratkom slogu u velikoj većini slučajeva je kratko *o*:

OG: *o, vos, pos, pok, bo vi, vosrid, meštor, zvona, petok, kosno, otoc, donos, zomi, kosno, doska, monji, košnije, tonoc, donoska, kobla a, stokleno, donošnji, petok*.

⁶ Radi se o (nalašenom) poluglasu koji se nalazio u jakom položaju, stoga se vokalizirao – to nije stopio se je s nekim drugim samoglasnikom (Mandić, Pliško, 2011: 29) – u ovom slučaju sa samoglasnikom *o*.

⁷ Riječ potječe iz romanskog jezika (lat. cydonia, tal. cotogno). Ovdje se poluglas, za razliku od štokavskog dunja, vokalizirao (*gdunja < *k dunja).

⁸ U ostalim govornim tipovima arhaičnog konzervativnog modela, u omišaljskom i vrbskom govornom tipu na Krku govorimo o vokalu *e*.

Ponekad se ne radi refleksu starohrvatskog poluglasa (< prsl. * , *) jer se poluglas umetnuo naknadno, npr.:

UP: *ogonj* (*ogn), *sedon* (*sedm), *votor* (*v tr), *oson* (*osm).

Vokal *o* duži se pred sonantom u zatvorenom slogu ili suglasni kih skupina na granici morfema kojoj je sonant prvi lan:

OG: *nijedon*, *vridon*, *dobor*, *blagdon*, *jedon*, *nutor*, *toncat*, *von*, *mokor*, *son*, *žaloston*, *poton*, *tonka* (= 'tanka'), *ogonj*, *votor*.

Sporadično se poluglas u kratkom slogu reflektira kao dugo *a*:

va, *vavik*, *lažljivoc*, *lagat*, *maša*, *malin*, *kadi*.

Zbog svoje dužine starohrvatski je poluglas u dobrinjskom govoru prešao u dugo *a* u genitivu plurala imenica muškog i ženskog roda s konsonantskom skupinom na završetku osnove:

sestar, *dosak*, *aval* (N sg. *avol* = 'avao'), *enac* (N sg. *enoc* = 'uš'), *polak* (N sg. *polka* = 'vrsta plesa').

Dugo *a* ostvareno je takođe u još nekolicine leksema s poluglasom u izvorno dugom slogu: *stablo*, *dan* (ali *donos*, *blagdon*), *laž*.

4.2.2. Refleks v > u/va

Prijedlog v (kao samostalan prijedlog i u složenicama) ostvaruje se u nekoliko varijanti:

a) v > va

- u izgovornim cjelinama pred šumnim suglasnicima i sonantima j, m, n (nj):

OG:

Va Malinu smo imeli vi eru. Skoro svaki muški je što va školu. Va domih se je najviše pirovalo. Kolet mi je dešvala, aš ga nosivala va nošnji. Va ku i su dica. To je bilo va svih bojah. o, samo gledaš va to? Naša mamica je imela dvi netjakinje va Taliji. Kad je mamica umrla ja son hodela va prvi razred. Gjedan ja va njega, morda e me ujist. On je osta va etrton razredu. Govorelo se je da su ih hitali va jamu. Kada bi ona rekla da remo na Goru kako da remo va Zagreb. Ona bi šla Poje va butigu.

- u leksemima va (<v +), vavik (<v + věk):

OG:

Ja son hodela vaviki sama. Jena je bila vaviki tužna. Isto bin vavik bila šla i ko jenoj i ko drugoj. Vavik san ju Milena zvala. Ne znan va u ti dat bonboni.

b) v > vo kao prefiks u morfološkim toni kim rije ima:

OG:

Toj ženskoj je pala proteza vosrid place. Vosrid dvora su dica. Jutro je Vozon. Vozonski ponedijok.

c) v > v

- u izgovornim cjelinama pred sonantima r, l, v, n i samoglasnicima:

OG:

On je što delat v Riku na nagovor od matere. To mi je vnuka. Robu smo još prodavali v Resiku.

d) $v > u$

- u leksikaliziranim strukturama:

OG:

umisit testo (<v + měsiti) uvik (< vavik <v věk)

- uz genitiv u zna enju mjesta:

OG:

Kada je bi rat smo imeli u Želki Piturice u noni školu. Otoc je dela va Košjuni u fratri. Mi smo u njih znali kantat.

e) $v > \emptyset$

- uz akuzativ i genitiv u funkciji priložne označke mjesta:

OG:

Kako da ren Meriki. Si su hodeli Grad školu. Ren ku u. Drugi su hodeli Poje školu.

4.2.3. Refleks jata ē

Praslavenski fonem jat (ē) je kroz stolje a prošao razli ite preinake.⁹ Moguš je napomenuo kako se refleks starog jata ē ponašao isto kao i refleks fonema odnosno i jedan i drugi su se iza palatala znali realizirati kao *a*, no nestabilna artikulacija ē po elu se prilago avati i suglasnicima iza njega te se ovisno o na inu izgovora (bio on mek ili tvrd) realizirao kao *e* i *i*, na zapadu i sjeverozapadu, te kao *e* i *je* na istoku i jugoistoku (Moguš, 1977: 37). Razli ita je artikulacija ostavila trag i na akavcima, pa tako razlikujemo reflekse: *e, je, i-e* i *i* razli ito geografski rasprostranjene.

Refleks *i-e* zaintrigirao je strane istraživa e L. Jakubinskog i K. H. Meyera koji su tu pojavu „objasnili zakonitoš u, a ne slu ajnoš u“. Istraživaju i su došli do razli itih zaklju aka te osmislili sljede e pravilo:

a) „Ekavski odraz:

* + d / t / n / r / l / s / z / + a / o / u / y / / = e (uz nadopunu i ē ispred st / zd)

b) Ikavski odraz:

+ d / t / n / r / l / s / z + ostali samoglasnici = i
+ bilo koji suglasnik + bilo koji samoglasnik = i.“ (Meyer, 1996: 40)

Dobrinjski govor kao i ostali kr ki govori ima ikavsko-ekavski refleks jata ē koji slijedi pravilo Jakubinskog i Meyera, a koje odre uje pozicije i fonološko okružje jata u vrijeme zamjene. Ikavsko-ekavski refleks jata odražava se u osnovama rije i dok je u gramati kim morfemima, kao i na kraju rije i refleks ikavski.

⁹ Do prijelaza vjerojatno dolazi u prahrvatskome razdoblju (razdoblje izme u 5. i 11. stolje a) gdje dolazi do preoblike fonološkog sustava praslavenskoga jezika i gdje se uspostavljaju komponente novoga jezi nogu sustava (Lukeži , Turk, 1998: 25).

Ekavski ostvaraj u polaznim oblicima rije i pronalazimo u primjerima iz OG:

- ispred /t/: *vetor, leto, peteha, retko,*
 - ispred /d/: *obed, suseda, sosed, zapoveda, beseda, sreda, sledovanje*
 - ispred /n/: *stenah, koren, kolen, seno, len, celo*
 - ispred /l/: *z dela, delo, belo, telo, del,*
- gl. pridjev radni sva tri roda: *ote, otela, otelo, vide, videla, videlo, vole, volela, volelo, bole, bolela, bolelo, živel, živele, side, sidela, sidelo*
- ispred /r/: *vera, mera, verovat*
 - ispred /s/ i /st/: *mesto, testo, nevesta, umesto, Brestova*
 - ispred /z/ i /zd/: *zvezda, Zvezdana, železo.*

Ikavski ostvaraj pronalazimo u primjerima iz OG:

1. > i u osnovama rije i

a) pravilo glasi: ako je iza jata suglasnik t, d, l, n, s, z i iza njega samoglasnik prednjeg niza, no pojavljuje se izuzetak:

- u imeniciama, pridjevima, prilozima: *vridon, dite, miron, misec, sprida, vosrid,*
- u gl. pridj. rad. u svima trima rodovima: *dili, dililo < dilila, dilile, misi-mislila-misilo, ji-jila-jilo, sidi/side-sidela/sidila-sidelo/sidilo*
- u infinitivu glagola: *mirit, hodit, mislit, umrit, živit, mlist (*mlěsti)*
- prezent glagola: *jin-jiš-ji¹⁰*

b) ispred suglasni kih skupina bez obzira na samoglasnik ispred njih:

- ispred /k/: *ovik, sikira, mliko, sikli*
- ispred /g/: *snig,*
- ispred /h/: *smihi, mih, grih*
- ispred /b/: *potriba*
- ispred /p/: *lipa, Stipanja, slip*
- ispred /m/: *brime, vrime, ciment, nevrime*
- ispred /v/: *divojka, polivat*

¹⁰ Iza navedenih suglasnika javlja se samoglasnik stražnjeg niza što bi trebalo rezultirati ekavskim refleksom jata, no do takve pojave ne dolazi zbog analogije prema oblicima gdje je druga iji nastavak kao što su: *vridni, dilili, misili.*

- ispred /j/: *postija*
- ispred /š/: *rišnja*
- ispred /ž/: *mriža*
- ispred / /: *sri a*

2. > i u gramati kim morfemima:

a) u imenicama:

- Dsg. ž. r. (-ě > -i): *sestri, teti, ženi*
- Lsg. sva tri roda: *na smeti, na Brestovi, na konobi, na Dobrinjštini, na Ogreni, va Poji, na franži, na Hlapi, na Gostinjci, na pol puti, va drmunih, na ple ih, va vrtih*
- Lpl. m. i ž. r. (-ěh > -i): *po letih, va drmunih, po selih, va vrtih.*

Iako ih ve ina literatura navodi kao pravilo, iste primjere možemo prona i i u govorima s jekavskim odrazom te je važno napomenuti kako se ne može sa sigurnoš u znati je li navedno to no.

b) u komparativima pridjeva (-ěj¹¹ > -iji): *stariji, glavniji, tepliji, ovjeniji, rniji*

3. > i na apsolutnom kraju rije i:

- u prilozima: *gori, doli, kadi, ondi, nutri (nutor), ovdi*
- u brojeva: *dvi, obi.*

U dobrinjskom govoru možemo prona i i hiperikavizam u obliku leksema: *vi era, vi eroska, vi ernja.*

Isto tako govor poznaće i staru zamjenu karakteristi nu za akavske govore:

- prijeglas ě > a iza palatala: *njazlo, prama.*

¹¹ Zapravo se radi o odrazu y ili i, a ne jata (u nekim se govorima prikazuje uobliku jata), no to je analogija prema zamjenicama.

4.2.4. Reflek vokala

U govorima arhai no-konzervativnog modela kakav je i sam dobrinjski govor starojezi ni samoglasnik ima dvojaku zamjenu: $>e$ iza nepalatalnih suglasnika i $>a$ iza palatalnih suglasnika. „Potonji je odraz vrlo stara još praslavenska pojava, dok je još u sustavu postojao fonem . Pojava je nastala još u za ecima akavštine i pokazuje njezinu genetsku individualnost. akavska zna ajka prijelaza po formuli: $j, \ , \ \check{z} + > ja, \ a, \ \check{za}$ “ (Lukeži , Turk, 1998: 40).

Navedena akavska odlika samo je djelomice o uvana u samo dvama primjerima: *jašmik* ($< ja \ mik > j \ myk$ = 'je menac, apces na gornjem ili donjem rubu o ne vje e koji ukazuje na infekciju o ne žljezde', za oznaku je ma upotrebljava se leksem *ozimoc*) i u *zajik* ($< jazik < j \ zyka$) dok je u svim ostalim primjerima (i iza palatala i nepalatala) fonem prešao u *e*:

UP:

Prije son pismo. (= 'Primio sam pismo.') – *prijet* ($< prij \ ti$)

Posal vavik rabi po et. (= 'Posao uvijek treba po eti.') – *po et* ($po \ \ ti$)

Žejon son. (= 'Žedan sam.') – *žet* ($< \check{z} \ ti$)

Iman pet let. (= 'Imam pet godina.') – *pet* ($< p \ t$), *let* ($< l \ t$)

Volin meso. (= 'Volim meso.') – *meso* ($< m \ so$)

4.2.5. Refleks slogotvornog /l/

Refleks slogotvornog /l/¹² u dobrinjskom govoru ostvario se kao vokal *o* tj. govori se o specifi nom ostvaraju u odnosu na ve inu akavskih govora gdje je prvotni ostvaraj vjerojatno bio sekvenicija *ol* koja se je prema Turk i Lukeži razrješavala na etiri na ina:

- „redukcijom poluglasa i zadržavanjem samo slogotvornog likvida
- zamjenom poluglasa odgovaraju im poluglasom prema modelim tipi nim za pojedine skupine govora (= *e / o*) uz zadržavanje likvida
- išezavanjem likvida uz tipi an refleks pluglasa i kona no
- refleksom sa samoglasnikom *u*“ (Lukeži , Turk, 1998: 38).

¹² Izgubljenog u 13. stolje u, danas se u hrvatskom jeziku odrazilo kao *u*.

U govoru Dobrinja zabilježeni su sljedeći primjeri:

OG:

- l > o: *jabok, pono, mo in, obo en, ponica, sonce, žoto, dogo, toku, vona, pon, mozen, to en, vo en, soza.*

4.2.6. Refleks slogotvornog ſ

Marija Turk navodi kako se slogotvorno ſ u arhaičnom-konzervativnom modelu ostvaruje:

- a) „s popratnim samoglasnikom e (prisutno je u omišaljskom i vrbničkom govoru)
- b) s popratnim poluglasom (prisutno je u omišaljskom govoru)
- c) bez popratnog samoglasnika“ (Lukežić, Turk: 1998: 37).

Staro slogotvorno ſ se u dobrinjskom govoru reflektiralo bez popratnog vokala ſ > Ør te se ostvaruje u početnoj, središnjoj i dočetnoj poziciji:

OG: *prst, trsi, drvo, brzo, trdo, držat, r ok, etrtok, rv, umr, umrla, opr, tr.*

4.2.7. Prijedlozi k i s

Prijedlog k ešto ima dvojak ostvaraj k > ko, k.

Ostvaruje se s popratnim vokalom o uobičajenim refleksom za dobrinjski govor bez obzira na to započinje li sljedeća riječ na k ili g:

OG:

Prišla je s ocen ko ponici i tastu.

Ja bin bila isto šla i ko jednoj i ko drugoj.

A po mliko ko Pepici ki e po ?

Hodi po žmuj vodi ko Zori.

V Riku smo šli samo ko dohtoru.

Remo ko Gordani.

Struktura *s* kao odraz starojezi ne sekvenicije *s i s* ostvaruje se kao prijedlog i kao prefiks, a u govorima arhai no konzervativnog modela kao što je dobrinjski govor nailazimo na nekoliko evolutivnih ina ica:

a) *s > so*

OG:

Okrenuo se je so celin telon. (= 'Okrenuo se s cijelim tijelom.')

Modeli smo so štafetun. (= 'Išli smo sa štafetom.')

Modela je so barkun na Crikvenicu. (= 'Išla s brodom u Crikvenicu.')

Toncalo bi se so roditejima. (= 'Plesalo bi se s roditeljima.')

Šla je Vrbnik so rišnjan. (= 'Išla je u Vrbnik s trešnjama.')

b) *s > zo* ispred frikativa *s, š, z i ž*

OG:

Prišao je zo školi. (= 'Došao je iz škole.')

Domišjan se pokojnoga staroga zo Županj. (= 'Sje am se pokojnoga djeda iz Županja.')

To mi je dala mamica zo Solin. (= 'To mi je dala nona iz Solina.')

Ona mi je obe ala zošit ga e. (= 'Ona mi je obe ala sašiti hla e')

Zgrizo ga je zo zubi. (= 'Izgrizao ga je zubima.')

c) *s > z* i pozicijski uvjetovane ina ice *s, š, ž*

UP:

Nosit s ku e. (= 'Nositi iz ku e.')

Vino s konobi. (= 'Vino iz konobe.')

Soza z oka. (= 'Suza iz oka.')

Mladi s klobukom. (= 'Mladi sa šeširom.')

Prišla s Poli. (= 'Došla je iz Pule.')

Tuga z njega re von. (= 'Tuga iz njega ide van.')

Prišao je z Riki. (= 'Došao je iz Rijeke.')

Remo z Grada. (= 'Idemo iz Grada (Dobrinja).')

Prišo je z Merik. (= 'Došao je iz Amerike.')

Zgubi son šoldi. (= 'Izgubio sam novac.')

Zlome je kruh. (= 'Izlomio je kruh.')

Spone son obe anje. ('Ispunio sam obe anje.')

Ren š njin v Riku. (= 'Idem s njim u Rijeku.')

Hodi š njun po vodu. (= 'Idi s njom po vodu.')

U dobrinjskom je govoru prijedlog *k d* ovjeren u ovim oblicima:

UP:

Kaj si bi? (= 'Gdje si bio?')

Kaj je to? (= 'Gdje je to?')

Ren tamo kadi mi je boje. (= 'Idem tamo gdje mi je bolje.')

Nigdire ni tako dobro. (= 'Nigdje nije tako dobro.')

Sogdi je neba. (= 'Svugdje ima neba.')

4.3. Akcentuacija

U prouavanju nekoga mjesnoga govora i njegovih eventualnih jezinih promjena najbolji je pokazatelj trenutnoga jezičnog stanja zasigurno akcentuacija.

4.3.1. Inventar

Kada govorimo o prozodijskom sustavu starina koga govora arhai no-konzervativnog modela (kojem pripada dobrinjski govor) razlikujemo tri prozodijske jedinice:

- naglasak (kratki silazni i dugi silazni)
- dužinu (prednaglasnu i zanaglasnu)
- kra inu (prednaglasnu i zanaglasnu)

Navedeni se prozodijski inventar odnosi na pet vokala, naglašeni je slog uvijek silazan dok je slogotvorno *γ*, bilo ono naglašeno ili nenaglašeno, uvijek kratko.

Raspodjela inventara naoko je slobodna, a naglasak može stajati bilo gdje u riječi (neovisno o dužini). Dužina može biti zanaglasna, ali no je jedna te nije bitno koliko je udaljena od naglašenoga sloga, najčešće je prednaglasna dužina odmah ispred naglaska.

U starina kim govorima arhai no-konzervativnog modela, pa tako i dobrinjskoga govora prema M. Turk dјeluju dvije opreke:

- „opreka po silini“ (naglašenost/nenaglašenost) postoji među dugim i kratkim samoglasnicima
- opreka po kvantiteti (dužina/kraćina) postoji između naglašenih i izmedju nenaglašenih samoglasnika“ (Lukežić, Turk, 1998: 50).

Opreka po intonaciji (silaznost/uzlaznost) nije ostvariva kao razlikovno obilježje, ali su naglašeni slogovi u pravilu silazni.

4.3.2. Distribucija

Kao što smo prije naveli raspodjela svih etiriju prozodijskih jedinica u dobrinjskom je govoru slobodna.

Iz ogleda govora primje ujemo da se kratki akcent ostvaruje se na:

a) po etnom slogu:

l ta, šk jice, v t, m t, mr, br t, b ve, joc, p nica, p sten, dv , h re, sl ba, p metin, d va, v viki, M riki, šk tulica, na, (s) n mi, m štrica, sm la, p š at, fnila, p lela, j na, p saj, p pa, pr vit, n ki, n nka, da, d lat, v je, cr ki, m nji, m rete, g vori, d kla, k šnije, kolo, h tili, šk da, n šnja, j gra ke, t noc, p šneli

b) središnjem slogu:

vol li, bes da, udr la, bol lo, zabor vit, jed no, ov k, sirom šon, sik ra, pok jni ot c, gan li, nev sta, (so) sin n, tov r, im la, must e, ot la, sid la, nac tat, et toga, stolar ja, lež li, oštar ja, r ki, vi rnja, pit lo, ovj na, kaf na, arm nika, sob ta, mam ca, fam ja, don šnji, ist šo, zel no, pit la, cr ki, njeg vo, vi ra, žen li

c) do etnom slogu:

postol, priš , umrl , moj , on , govor , pust t, bil , dobr , men , sam , on , jedn , muž, umrl , bil , mornar , peteh , dal , igr t, ov k, drht t, dobr , rekl , krug , (ne) vaj , pas t, ondr t, rek , ukr st, pust t, on , obo en , og d, (na) pir , sad , opr t, ond , dic , tak , nism , prašc , tet , hod , sestr , prnesl , jadn , ob d, mogl , komin , pe en ,

Dugi se akcent ostvaruje na:

a) po etnom slogu:

j di, št rna, p l, v nka, m la, st ri (= djed), p rtila, s nce, ž to, m re, z hodi, p rtili, r mo, p ti, t žila, n n tor, vr me, m rda, p nta (Š la), š ldi, z li, ž nske, d mih, n jprve, p lka, g ri, b li, b jah, T lija, dv jset, kn dli, n gda.

b) središnjem slogu:

dop dne, dom šjan, zap dne, (u) n ni, kom diju, tonc valo, žurn da, balat run, maž rka, kunj do, kot gu, og nj, mar ndi, kaštr lica, Dol nje (Hl p), Žest loc, pok jni, ov da, vi rnja.

c) do etnom slogu:

mešt r, ot , mušk , im , štaj n, par n, sedondes t, kor l, peruž n, kom n, pedes t, Suž n, (zo) Žup nj, priš , s oc n, stol n, jutr n, ov , nezn n, govor n, razum n.

Zanaglasna se duljina ostvaruje iza:

a) kratkog akcenta:

m ter n, br n, h d , sp , M rk, spr v , kobl h, S ln, gj d , k h n, rb , d b r, ž n , k k š, k šn t, dr g, Hl p , Žuap nj h, st v , p met n, gov r, h d , S lin h, n pr d, gj d n, v dn, d l , v vik , p nav r, n pr d, t pn, d ž , v ln, n kn, p met n, ut n, k h, n kak ve, v t r, t b n

b) dugog akcenta:

d m h, k p š, vr t , š rl c, kn dl c, b b n, b rk n.

Prednaglasna se duljina ostvaruje ispred:

a) kratkog akcenta:

(v) *R k , v n , p dn , (v) R s ku, tr js et to, s pl , makar n , p t k, nag nj t, zd l , Kl n ce, kj la, pr vj la, s kak yoga, n s , s m , b v la, p t t, p l , pozdr vj t, t t , v j t, r k*

b) dugog akcenta:

zapov d , j zd , zap dn .

4.3.3. Akcenatski razvoj

Marija Turk u knjizi *Govori otoka Krka* smatra kako dolazi do evolutivnog pomaka akcentuacije te da najstariji akcenatski tro lani inventar, s prednaglasnim i zanaglasnim duljinama i s obzirom na staro akcenatsko mjesto starosjedila ke govore arhai no-konzervativnog tipa, karakterizira nekoliko imbenika:

1. „gubljenje starohrvatskog akuta
2. uvanje starog akcenatskog mjesta
3. uvanje zanaglasnih i prednaglasnih duljina
4. neocirkumfleks
5. sporadi ne pojave metatonije, dezoksinoteze (premještanje naglasaka s posljednjeg sloga na prethodni) i prebacivanja siline na proklitiku“ (Lukeži ,Turk, 1998 53).

4.3.4. Neocirkumfleks

U dobrinjskom govoru dolazi do izražaja duljenje kratkoga naglaska (neocirkumfleks)¹³ i to samo u prezentu glagola:

UP:

s st – s de

t - je

p st – p de

l - l gne.

Objašnjenje za neocirkumfleks dao je Mate Kapović u svome radu *Razvoj hrvatske akcentuacije*: „U sln., kajk. i s ak. se na mjestu staroga akuta u nekim položajima razvio neocirkumfleks (koji ima jednak odraz kao i »obi ni« cirkumfleks, ali naglasak s njega ne preskače na prednaglasnicu, usp. hrv. *òd vr n*)“ Tradicionalno se smatra da neocirkumfleks nastaje od akuta prije zanaglasne duljine (usp. sln. *g vran* i hrv. *g vr n*), no to je u nekim slučaju ajevima sporno“ (Kapović, 2008: 21–22).

Isto tako navod kako je podrijetlo neocirkumfleksa nepoznato, a u slovenskom i kajkavskom postoje mnoge razlike, a koje se ti u razvitka neocirkumfleksa u pojedinim kategorijama.

4.3.5. (Neo)akut

M. Hraste, B. Finka i M. Moguš mišljenja su da se općenito u govorima kvarnerskog otočja funkcioniра dvočlan akcenatski sustav, uspostavljen prijelazom tzv. akavskog akuta u dugosilazni naglasak.

U dobrinjskom govoru možemo potvrditi kako u neutralnome iskazu govornika i u samostalno izgovorenim riječima akut izostaje, a na njegovom mjestu uvijek dolazi silazni naglasak.

¹³ Tzv. sjeverno akavska metatonija.

OG:

u imenica: *cr kva* (< *cr kva*), *luz r* (< *luzār*), *žm j* (< *žm j*), *dv r* (< *dvōr*), *div jka* (< *divōjka*), *p lka* (< *pōlka*), *s nce* (< *sōnce*)

u pridjeva: *ml di* (< *mlādi*), *dom i* (< *domā i*)

u brojeva: *dv jset* (< *dvājset*), *tr jset* (< *tr jset*)

u glagola: *pr de* (< *pr de*), *h j* (< *hōj*).

Ako govorimo o afektivnom obojenom govoru moguće je da se pojavi akut upravo na onim mjestima i u onim kategorijama u kojima mu je i mjesto, osim na absolutnom kraju iskaza gdje je promjena uzlaznosti u silaznosti obvezna zbog silaznosti reči ne intonacije.

Dobrinjski govor, možemo zaključiti, pripada starijem dvoakcenatskom sustavu¹⁴. Njegova arhaičnost oituje se u starome mjestu naglaska i dobro o uvanim prednaglasnim i zanaglasnim duljinama. Evolutivni se pomak odnosi na prijelaz (neo)akuta u dugosilazni naglasak.

4.4. Zatvaranje kratkoga vokala *o* izvan akcenta, naj eš e ispred akcenta

Navedena jezična osobitost različito je dispanzirana u svim idiomima hrvatskoga jezika gdje dolazi do zatvaranje kratkoga vokala *o* < *u* ispred akcenta: **onaj, ona, ono, onoga, ovaj, (pokazna zamjenica)... unaj, una, uno, unega, uvaj.**

Prilikom istraživanja dobrinjskog govora dolazimo do rezultata kako navedena jezična osobitost u dobrinjskom govoru izostaje te se pokazne zamjenice (navedene u upitniku) kao i neke imenice i glagoli ostvaruju ovako:

UP:

onajsti, onajsta, onajsto (= 'onaj, ona, ono')

onoga, onimi (= 'onoga, onima')

¹⁴ Akcenatska klasifikacija opisana je prema M. Mogušu (1967: 130).

ovajsti, ovajsta ovojsto (= 'ovaj, ova, ovo')

ovoga, ovin (= 'ovoga, ovima')

ostat (= 'ostati')

oprostit (= 'oprostiti')

obe a, obe ala, obe alo (= 'obe ao, obe ala, obe alo')

otoc (= 'otac')

onako

ognjiš e (= 'ognjište')

ovdi (= 'ovdje').

5. KONSONANTIZAM

5.1. Inventar i distribucija

Suglasni ki sustav dobrinjskog govora razlikuje 22 fonema koje prikazuje tablica razvrstane prema njihovim artikulacijskim i akustičkim svojstvima:

SUGLASNIK	OKLUZIV			FRIKATIV			AFRIKATA		SONANT							
ZVU NI	b	d	g		z	ž										
BEZVU NI	p	t	k		s	š	h	f	c							
NEUTRALNI										m	n	ń	v	r	j	l

U dobrinjskomome govoru, kao i u veinih akavskih govorova, izostaje fonem (dž) i ţ() te naknadno fonem (lj) te se ti fonemi stapaju s drugim fonemima.

a) Fonem (dž) zamijenjen je fonemom ž u riječima:

žep, svedožba.

b) Fonem ţ(), ujedno i predstavnik refleksa skupine *dʒ > j u dobrinjskom je govoru ostvaren kao fonem j, ostvaruje se na primjerima:

mlaji (= 'mla i'), saje (= 'a a'), rojen (= 'ro en'), žeja (= 'že a').

Leksemi posuđeni iz romanskih jezika kao što su: *jaketa* (= tal. giacchetta), *jušto* (= tal. giusto), *Jovana* (= tal. Giovanna) lako nas mogu navesti da se radi o refleksu skupine *dʒ > j, no romanski jezici nisu poznavali tu skupinu te se tako može reći da standardni talijanski fonem odgovara fonemu j.

c) Prvotni prajezi ni, a dijelom i sekundarni starojezi ni fonem (lj) je supstituiran fonemima *j i l*

- $> j:$

- u etimološkoj poziciji: *ešoj* (= 'ešalj'), *kašoj* (= 'kašalj'), *košuja* (esto se za ovaj primjer upotrebljava i leksem stomanja), *kraj*, *nedija*, *Poje*, *vajat*, *vaje* (= 'odmah'), i sl.
- u poziciji epentezom stvorenoga fonema / / b j, p j, m j, v j > bj, pj, mj, vj u primjerima: *dibji* (= 'divlji'), *debjji* (= 'deblji'), *pjuvala* (= 'pljuvala'), *zemja* (= 'zemlja'), *pirovjani* (= 'pirovljani'), *stavjali* (= 'stavljadi'), *popravjali* (= 'popravljadi'), *pravja* (= 'pri ao, ispri ao pri u'), *pozdravjat* (= 'pozdravlјati')
- u skupu *kl*, *gl* > *klj*, *glj* > *kj*, *gj* u primjerima: *kje ala* (= 'kle ala'), *zakju ivali* (= 'zaklju ivali'), *kjet* (= 'kleti nekoga, psovati'), *gjedan* (= 'gledam'), *pogjedala* (= 'pogledala'), *gjedaš* (= 'gledaš').

U primjeru kao što je *vese e* jotovanje l+j nije provedeno pa se i ne javlja fonem *lj* nego je izgovor jedinica *l i j* nesliven.

Osim navedenog unutar dobrinjskog govora ostvaruje se i konsonant *k* kao tip na akavska umekšana varijanta, sliveni glas .¹⁵ Ostvaruje se kao kontinuanta primarne i sekundarne skupine *tj i t j* u primljenicama na mjestu izvorno mekog suglasnika /k/:

OG:

- < *tj:* *ku a, ga e, eš, jizde , smu en, po , u*
- < *təj:* *tre i, bra a,*
- < **kt+i, e: no , postri , re , h ere*
- primljenice: *apat, akulat, za akulali.*

¹⁵ „Kod akavskog vrh jezika se upire u donje alveole ne dodiruju i donje zube. Mjesto dodira jezika s nepcem je gotovo palatalno. U tvorbi okluzije i tjesnaca u estvuje srednji dio jezika. Neznatno je slabija zra na struja i još labavija op a artikulacija“ (Moguš, 1977: 65).

5.1.1. Refleks jotirane skupine *d̥j

U dobrinjskome govoru je refleks jotirane skupine *d̥j fonem *j* - *j* < *d̥j:

UP:

tujjī, tujjā, tujjīna (= 'tu i, tu a, tu ina')

grajanski, grajanka, grajanin (= 'gra anski, gra anka, gra anin', uz imenicu gra anin množina gra ani ostvaruju se u dobrinjskom govoru kao *judi*)

tvrjī, tvrjā (= 'tvr i, tvr a')

mej (= 'me u'), *meju* (= 'izme u'), *meja* (= 'me a')

slaji, slaja, glaji (= 'sla i, sla a, gla i')

rojenje (= 'ro enje').

Primjeri kao što su *netjak* (= 'ne ak') i *netjakinja* (= 'ne akinja') nije došlo do prijelaza *təj* > , ve se ta skupina izgovara nesliveno: *tj*.

Sonant u dobrinjskom govoru sliveni je glas i izgovara se uvijek jednako iako je razli itoga porijekla:

OG:

- / / < *n j*: *naslanjat, monjī, njegov, njega, ogonj zelenje*

- Ø - < *g* < *gn-*: *njazlo, njilo, njavit.*

U leksemima *anjel* i *evanjeli* izgovor je nesliven: *nj*

Ispred afrikata se depalatalizira: *janca* (N sg. janoc), *jan i*, *Dobrinoc* (= stanovnik Dobrinja), *Gostin ar* (= stanovnik Gosinjca).

5.1.2. Rezultat jotovanih konsonantskih skupina *ski, *st^ki > š

UP:

a)

ognjiš e (= 'ognjište'), *š ucat* (= 'stucati'), *š ipat* (= 'stipati'), *kliš a* (= 'kliješta'), *š ap* (= 'štap'), *natoš e* (= 'natašte'), *uš ipnut* (= 'uštipnuti'), *dvořiš e* (= 'dvorište').

b) prezent glagola:

UP:

iskat (= 'iskati'): *iš en, iš eš, iš e, iš emo, iš ete, iš u*

stiskat (= 'stiskati'): *stiš en, stiš eš, stiš e, stiš emo, stiš ete, stiš u*

prezent glagola šuškat (šuškat) ostvaruje se: *šuškan, šuškaš, šuška, šuškamo, šuškate, šuškaju*
Iako se daje zaklju iti da dobrinjskom govornom tipu nije poznata skupina *st^ki > št to ne
zna i da ga dobrinjski govor ne poznaje, skup št ostvaruje se kroz primjere:

OG:

- *pošten, poštenje, poštovati* (<*po ten*) – od starog skupa *t*

- *štajon* (= 'godišnje doba'), *štoria* (= 'pri a, pripovijest'), *štramac* (= 'madrac'), *štufa* (= 'umorna, zasi ena'), *štumin* (= 'želudac') – od skupa *st* u posu enicama.

5.1.3. Konsonatske skupine *zgj, *zdj > ž, žj ostvaruju se u primjerima:

*zdj > ž, žj:

UP:

Donos pada dož. (= 'Danas pada kiša.')

Donos dožji. (= 'Danas kiši.')

Dva miseca ni dožja. (= 'Ve dva mjeseca nema kiše.')

*zgj:

UP:

Va glavi su možneni. (= 'U glavi je mozak.')

5.1.4. Starija konsonantska skupina * r

U dobrinjskom govoru ostvaruje se:

UP:

Ova sir je rvljiv. (= 'Ovaj sir je crvljiv.')

rn je koti ugjev. (= 'Crn je kao ugljen.')

rniye ne more bit. (= 'Crnje ne može biti.')

r ok r i. (= 'Cvr ak cvr i.')

Ovo su svinjske riva. (= 'Ovo su svinjska crijeva.')

Va jaboku je rv. (= 'U jabuci je crv/crvii .')

Kao što vidimo iz primjera dobrinjski govor uva navedenu konsonantsku skupinu osim u primjeru: *Zemja ovjenica* (= 'Zemlja crvenica') - gdje upotrebljava svoj znakoviti poluglas.

Osim starih konsonantskih skupina u dobrinjskom govoru ostvaruju se i još neke skupine značajne za prikaz njegove fonologije i fonoloških promjena:

fonem *lj > j* ostvaruje se u primjerima:

OG:

judi (= 'judi')

jubav (= 'ljubav')

prokjet (= 'proklet')

pjuvati (= 'pljuvati')

kjuka (= 'kvaka')

zemja (= 'zemlja')

roditeji (= 'roditelji')

pirovjani (= 'pirovljani/svatovi').

5.2. Slabljenje napetosti u finalnoj zoni sloga

Jedna je od karakteristika akavskoga narje ja slabljenje šumnika na do etku zatvorena sloga. „Ako iza posljednjeg ili jedinog vokala slijede dva završna konsonanta koji pripadaju istom stupnju napetosti, reducira se onaj konsonant koji je dalje od vokala. Budući da konsonanti završnog skupa *-st* u primjerima kao *milost*, *žalost*, *radost*, *jedanajst* (sic!) pripadaju istom stupnju napetosti (oba bezvu na), slabi napetost daljeg vokala sve do te mjere da se može izgubiti. Zato se govori *milos*, *žalos*, *rados*, *jedanajs* i sl.“ (Moguš, 1977: 86–87).

Iako je navedena kao karakteristika akavskoga narje ja, ova jezična značajka u dobrinjskom govoru postaje specifičnost gdje do slabljenja napetosti u finalnoj zoni sloga uopće ne dolazi, a ogleda se u primjerima:

UP:

Ni te nigdire. (= 'Nema te nigdje.')

On ima dvajset let. (= 'On ima dvadeset godina.')

Ona ima trejset ovac. (= 'Ona ima trideset ovaca.')

Ivan ima petnajst let. (= 'Ivan ima petnaest godina.')

5.2.1. Neprava konsonantska skupina *ht*

U dobrinjskom govoru dolazi do slabljenja neprave konsonantske skuine *ht* u obliku imenice *k i > h i*:

UP:

To je moja h i. (= 'To je moja k i.')

Niman h ere (= 'Nemam k eri.')

Dajen h eri. (= 'Dajen k eri.')

Moje su h ere najboje. (= 'Moje su k eri najbolje.')

Niman h eri za ženidbu. (= 'Nemam k eri za udaju.')

Si lipo govore o mojin h eran. (= 'Svi lijepo govore o mojim k erima.')

Soku nediju ren va crikvu so svojin h eran. (= 'Svaku nedjelju idem u crkvu sa svojim k erima.)

OG:

*... aš su imeli dva prstena i te prstenini nisu dobili **h ere**, jer ta moj pokojni stari je ime dva sina i dvi **h ere**.* (= 'Jer su imali dva prstena i ti prsteni nisu dobile k eri, jer je taj moj pokojni djed imao dva sina i dvije k eri.)

*Jedanput bi bi kod moje matere i oca, drugi put kod druge **h ere** na Solinah.* (= 'Jednom bi bio kod moje majke i oca, drugi put kod druge k eri u Solinama.)

5.3. Zamjena finalnog nastava nog *-m > -n*

Prijelaz finalnog nastava nog *-m* u *-n* poznat je u akavskim dijalektološkim krugovima veoma dugo. Na njega je upozorio još Antun Mažurani u prikazu vinodolskog govora gdje se „*m*“ uvijek na kraju riječi pretvori u „*n*“ kao: iden, velin, pišen, rukun, nogon i sl.

Otada se ova pojava prikazuje kao akavska izoglosa, a pridjevu završni/finalni dodaje se „nastava ni“. Da to nije samo mediteranska i opća akavska pojava već se proširila i na unutrašnjost, pa ju susrećemo i u govorima sinjskog, kninskog i imotskog kraja upozorio nas je Mate Hraste, koji se između ostaloga, bavio i odgovaranjem, odnosno pronalaženjem odgovora na tri pitanja:

1. kada po inje *-m* prelaziti u *-n*
2. koji su uzroci tomu prijelazu
3. radi li se o autohtonoj izoglosi ili ne (Hraste, 1970: 72).

Proučavanjem starijih djela iz 15., 16., 17. i 18. stoljeća dolazi do odgovora na prvo pitanje u kojem pronalazi da prijelaz *-m* u *-n* iznimno nalazi krajem 15. stoljeća, dok je u 16. stoljeću ta pojava vrlo rijetka, krajem 16. stoljeća i po etkom 17. stoljeća postaje sve „običnija“, dok je u 17. i 18. stoljeću potpuno završena i zahvatila je sve primorske krajeve. Kada se postavlja drugo pitanje bez prevelikog razmišljanja daje odgovor kako se radi o jednostavnijem izgovoru pojedinih konsonanata ili konsonantskih skupova, jer je lakše

izgovoriti, umjesto glasa m, glas n jer za njegov izgovor nema nikakvog napora. Odgovor na treće pitanje povezuje se s drugim pitanjem. Naime, neki autori su smatrali kako do ovog prijelaza dolazi zbog utjecaja veljotskog (romanskog) jezika kao što je i pod njegovim utjecajem nastao cakavizam, Hraste je upozorio da on na takvo nešto nije naišao te napominje kako ta crta nije svojstvena ni mleta kom dijalektu kao i tršansko-riječko-dalmatinskom talijanskom govoru. Napominje kako je, po njemu, do ovog prijelaza došlo iz fonetskih razloga, jer je pojava *-m > -n* romanskog podrijetla kad ga nema venecijanski dijalekt. S tom se tvrdnjom nikako ne slaže Milan Moguš objašnjavajući kako se ne može raditi o jednostavnijem izgovoru jer *m* ne prelazi u *n* u primjerima: *najam, zajam, sam, dim, Rim, lakom, ekonom, grom, pitom, grm, kum, razum* i *šum*. Moguš napominje kako su *b* i *p*, kao i m konsonanti kod kojih je još teži izgovor, pa ne nailazimo ni na kakav prijelaz.

Mogušev zaključak je da do takve pojave dolazi zbog neutralizacije tih dvaju fonema, odnosno označava se ono što je spomenutim fonemima bilo zajedničko, a to je nazalnost. „Sve ostalo, dakle ono što će se fonetski ostvariti pored obavezne nazalnosti zavisilo je od slijedećeg fonema. Fonetska realizacija postaje irelevantna u odnosu na značenje kad se povezuje s morfološkim konstantama, kao što su nastavci ili nepromjenjive riječi. U takvim slučajevima fonemi *-m* i *-n* prestaju oponirati.“ Prema tome, značenjski je sasvim svejedno kako će se fonetski ostvariti: *pop – popom* ili *popon*. Kod završetka leksičkih morfema ne može doći do neutralizacije fonema *-m* i *-n* jer od njihova izbora ovisi ili može ovisiti značenje. U takvim situacijama *-m* i *-n* oponirajuće se zato završno *-m* u primjerima: *sram, sam, dim, grom, kum* i sl. ne može zamjenjivati sa *-n* jer je ostvarena razlika između *sram* i *sran*, *sam* i *san*, *dim* i *din*, *grom* i *gron*, *kum* i *kun* i sl.

U dobrinjskom govornom tipu nastava no *-m* prelazi u *-n* u ogledu govora:

a) u imenicama:

Vozon, sran, (pod) kostanjen

I sg. *s materon, z bratun, z bebun, s Ivicon, s pupon, z nevestun, z jutron* (*rano stat se*), *z nevestan, zo slebron, zo (celin) telon, z mlikon, zo hlabron, so barkun, so štafetun, s materun, s bra un, s poga un, so rišnjan, z bukaleton, s jajen*

b) u pridjeva:

miron, (u) *lipon* (sje anju), *san* (u zna enju 'sam'), so *rnin* (*hlabron*) (u zna enju 's crnim grabrom')

c) u zamjenica

I sg. *s tobun*, *z van*, š *njin*, š *njun*, zo *monun*, *s nan*, *s tin* (*mlikon*); *onon*, *sobun*, *njin*, *nan*

d) u brojeva:

osondeset, *drugin*, *prvin*, *sedondeset*, *jedonajston*, *dvanajston*, *šeston*, *sedon*

e) u 1. l. jd. prezenta glagola:

domišjan, *znan*, *son*, *gjedan*, *pametin*, *mislin*, *ren*, *govorin*, *moren*, *bin*, *trpin*, *moran*, *ganan*,
vidin, *hitin*, ž*mirin*, *iman*, ne *prieden*, *zakosnin*, *volin*, re *en*, *iden*, *razumin*, *kupin*, ne *smin*,
nisan, *priden*, *skuhan*

f) u nepromjenjivih rije i:

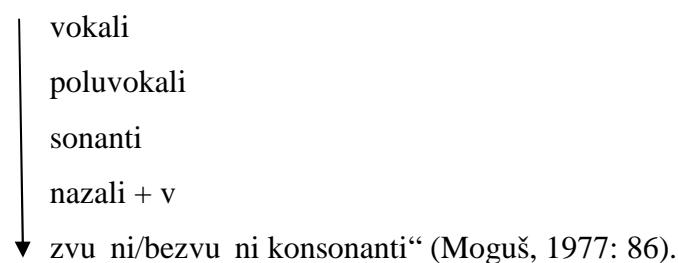
in, *baren*.

5.4. Promjene konsonanata u rubnim zonama sloga

U akavskim govorima, pa tako i dobrinjskom govoru nailazimo na konsonantske skupove u kojima dolazi do sustavnih pojava izmjene u rubnim zonama sloga. Marija Turk ih dijeli na op ehrvatske i op e akavske izmjene (Lukežić, Turk, 1998: 30). Op ehrvatske se odnose na promjenu u inicijalnoj poziciji u riječi kao rastere enje atipi nih suglasni kih skupina, a op e akavske se promjene događaju u sekundarnim suglasni kih skupinama šumnika. Do promjene sloga može doći u po etnoj zoni sloga (promjena suglasnika u netipičnim suglasni kih skupinama na po etku riječi), ali i u do etnoj zoni sloga (promjena završnoga šumnika u unutrašnjem i vanjskom zatvorenom slogu) koja je i eš a.

Takve promjene uvjetuje tendencija slabljenja faktora fonetske napetosti unutar sloga, koja je u odnosu na druge dijasisteme, u akvskom narječju naročito izražena. „Linija fonetske napetosti sloga u razmjeru je s napetošću glasova što ga sa injavaju, pa se rastereivanje sloga u smislu smanjena napetost u njegovim rubnim zonama vrši ili zamjenom ili redukcijom onog elementa (konsonanta) koji je u slogu najnapetiji“ (Hozjan, 1990: 59).

O fonetskoj napetosti sloga bilo je riječi i u Moguševoj knjizi *akavsko narjeće* gdje donosi jedno od temeljnih fonetskih pravila, a to je da se u „istom slogu slabi napetost onih konsonanata koji su dalje od vokala, ako uzmemo u obzir to da nisu svi naši glasovi jednako napeti, stupanj povećanja napetosti možemo promatrati u smjeru:

U dobrinjskom se govoru takve promjene događaju u po etnom i do etnom rubnom slogu. Najčešći su promjene završnog suglasnika u unutrašnjem zatvorenom slogu, a taj je suglasnik ujedno i prvi lan sekundarne suglasničke skupine koja se ostvaruje na granici slogova unutar riječi.

Promjene zahva aju fonetski najnapetije šumnike koji zatvaraju slog, a naj eš e su zahva ene najnapetije afrikate i okluzivi koje se zamjenjuju manje napetim frikativima:

OG

c > s: *octa* > *osta* (N sg. ocot)

> š: *po ne* > *pošne* (> *po et*)

po eli > *pošneli*

to no > *tošno*

mu ite > *mošte* (> *mu* > *mo*)

ni > *niš* (= 'ništa'), *ni* (= 'nešto')

za > *zaš* (= 'zašto'), > *aš* (= 'jer')

ja mik > *jašmik*

ma ka > *maška* (G pl. ma ak)

ka ka > *kaška*

t' > j: *sino* > *sinojka*

na i eš > *naj eš*

u eš > *ujdeš*

U unutrašnjem slogu zatvorenom okluzivom napetost se razrješava njegovom zamjenom suglasnikom manje napetosti ili dokidanjem fonetski vrlo napetog okluziva:

OG:

a) zamjena okluziva frikativom:

doktor > *dohtor*

lakti > *lahti*

nokti > *nohti*

druk ija > *druh ija*

k i > *h i*

lako > *lohko*

b) dokidanje okluziva:

ot+prit > oprit
nasljedstvo > nasledstvo > naslectvo > naslestvo
jedna, jedno > jena, jeno
nijednome > nijenome
nijedno > nijeno
grepst > grest
svejedno > svejeno
svirati sopelu > sopst > sost
zajedno > zajeno
hodmo > homo, hodte > hote

c) dokidanje do etnoga -l u jednini muškoga roda glagolskog pridjeva radnog:

uo: ul > u
bio: bil > bi
hodao: hodel > hode
pio: pil > pi
prolazio: pasival > pasiva
htio > otel > ote
imao: imel > ime
plakao: plakal > plaka
vratio: vrnul > vrnu
želio: želel > žele
prolazio: pasival > pasiva
prekinuo: prekinul > prekinu.

Ukoliko se sonant *v* unutar rije i u suglasni kim skupinama nalazi ispred ili iza sonanta *r* u više lanim skupinama rije i redovito se dokida:

OG:

svrab > *srab*

etvrti > *etr̩ti*

cvr iti > *cr iti*

cvr ak > *cr ok.*

Za rije i kao što su: *vrabac*, *vrsto*, *vrš e* i *svekryva* upotrebljavaju se izrazi: *pinkuz*, *jako, ja e* i *ponica*.

U dobrinjskom govoru, osim navedenih primjera izmjene i redukcije suglasnika u finalnoj rubnoj zoni sloga, nalazimo primjere izmjene i redukcije po etnog suglasnika u inicijalnoj rubnoj zoni sloga, odnosno u inicijalnoj suglasni koj skupini atipi ne strukture:

a) okluziv + okluziv:

UP: *ptica* > *tica*

b) okluziv + afrikata

UP:

p ela > *ela*

pšenica > *šenica*

c) okluziv + sonant/vokal

OG:

krasta > *hrasta*

hotel > *ote*

htio, htjela, htjelo > *ote, otela, otelo*

gren > *ren*

gnjaviti > *njavi*

gnjilo > ***njilo***
gnjezdo > ***njazlo***.

5.5. Konsonantske proteze i enklize

Protetsko *j* javlja se u G/A pl. nenaglašenog oblika li ne zamjenice oni: *jih*

UP:

Ni jih doma. (= 'Nema ih ku i.')

Ne emo jih vit. (= 'Ne emo ih vidjeti.')

te u imenici:

OG:

Donoska ne uvaju ni jigra ke. (= 'Danas ne uvaju ni igra ke.')

Isto tako možemo ga pronaći u primjerima priloga opet: *jopet*

UP:

Jopet nisi ja. (= 'Opet nisi jeo.')

Ote bin vas jopet vit. (= 'Htio bih vas opet vidjeti')

U dobrinjskom govoru možemo primijetiti i dometke -a, -ka, -re u priloga i neodre enih zamjenica: *zgora*, *zdola*, *sprida*, *zada*, *nazada*, *gorika*, *dolika*, *vi eroska*, *donoska*, *sinojka*, *ni esare*, *nigdire*, *nikamore* (*nikamor* ne reš), *ogodare* koji su nastali od estica (re i ka) ili padežnih nastavaka i sl.

U dobrinjskom govoru pronalazimo primjere i za prilog tu koji se ostvaruje kao *totu*, te za veznik kao koji se ostvaruje kao *koti*.

5.6. Disimilacija

U dobrinjskom govoru u suglasni kim skupinama dolazi do disimilacijskih pojava u dvjema kategorijama:

- a) disimilacija nazala u sonantskoj skupini: *gumno* > *guvno*,
sedomnajst > *sedovnjast*, *Klimno* > *Kivni*, *dimnjak* > *dimljak*
- b) disimilacija likvida: *luzar* (= 'ružarij'), *slebro* (= 'srebro'), *lebro* (= 'rebro'), *lusmarin* (= 'ružmarin').

5.7. Metateza

Pronalazimo je u nekoliko primjera: *jezik* > *zajik*, *sajam* > *somonj*.

Inicijalna skupina *vəs-* u neodre enim je zamjenicama i prilozima izvorno ostala bez metateze (osim gubitka po etnog *v-*), premda su potvr eni i neki metatizirani oblici u: *s(v)i*, *s(v)ega*, *s(v)emu*, *svin*, *sva*, *svo*, *svi*, *soki*, *s(v)ejeno* mi je, *so emu*, *sve ženi*, *svi dica*, *sokako*, *sokamo*, *sokuda*.

5.8. Kontrakcija

Do kontrakcije u dobrinjskom govoru dolazi zbog susjedstva dvaju vokala od kojih se realizirao fonetski veoma slab alofon koji je ostavljao mjesta slivanju dvaju vokala u jedan: *valjda da* > *valjda* > *vada*, *gospoja* > *gospa*, *lajala* > *lala*.

Osim navedenih primjera pronalazimo još i primjere: *viš* (vidiš), *vit* (vidjeti) do kojih je tako er došlo zbog fonetski slabog izgovara zvu nog okluziva u poziciji izme u dva vokala.

Isto tako u dobrinjskom govoru kontrakciju izaziva prijelaz starog sufiksa *- *je* > -*i* u glagolskim i zbirnim imenicama:

glagolske imenice: *pošteni*, *pisani*, *krš eni*

zbirne imenice: *kameni*, *trni*, *grozdovi*, *trsi*, *zeli*, *uli*, *smeti*.

Kontrakcija je zabilježena i u obliku upitno-odnosne zamjenice *koji*: *ki* (= 'koji, kojega'), *ka* (= 'koja'), *ke* (= 'koje'); *komu* (= 'kojemu'), *koga* (= 'koga'), *kin* (= 'kojim'), *ku/kujstu* (ku+istu = 'koju')

UP:

Koga ni doma? (= 'Koga nema ku i?')

Ki je donoska dan? (= 'Koji je danas dan?')

Ka je to ženska? (= 'Koja je to žena?')

Ke su te divojki? (= 'Koje su to djevojke?')

Ki je to dan? (= 'Kojega je to dana?')

Komu fantinu reš? (= 'Kojemu dje aku ideš?')

S kin se sapunon pereš? (= 'S kojim se sapunom pereš?')

Neka plati onajsti ki je popi. (= 'Neka plati onaj koji je popio.')

To je divojka za ku ti pravajan/To je divojka za kujstu ti pravjan. (= 'To je djevojka o kojoj ti govorim.')

6. MORFONOLOŠKE ZNAJKE

6.1. Suglasnik *-l* na kraju sloga

Navo enje završnog *-l* kao kriterija za određivanje akavskoga narje ja započinje još s Mažuranićem koji ga je prikazao oponentom vinodolskom govoru i koji je postavljen kao novoštakavski standard. Milan Moguš u svojoj knjizi *akavsko narje je* govori o tome kako se o tome nije vodio račun o tome da se i u štokavskim govorima ostvaruje završno *-l*, npr. u Posavini: *dal, kopal, rekal, mislil* i sl. Time zaključujemo kako završno *-l* nije osobina vezana samo uz akavsko narje je, ali je na svoj način karakteristična i kao takva se treba promatrati na dva načina.

Jednu grupu čine imenice s pridjevima, a drugu grupu čine glagolski pridjevi radni muškoga roda.

U dobrinjskom govoru suglasnik *-l* uvažava se na kraju sloga u kategorijama imenica i pridjeva u OG:

sol, bol, vol, stol, anjel, kotol, postol, debel, vesel, gol, kisel, cel, tepol (esto se uz ovaj pridjev upotrebljava leksem *poton* u značenju znojan).

U glagolskom pridjevu radnom u muškom rodu do etno *-l* je dokinuto:¹⁶

UP: *u* (= 'uo'), *vrnu* (= 'vratio'), *pasiva* (= 'prolazio'), *pi* (= 'pio'), *misle*, *bi*, *plaka*, *drža*, *vole* (= 'volio'), *hode* (= 'hodao'), *side*, *gore* (= 'gorio'), *ote* (= 'htio'), *želete*, *ime*, *darova* (= 'darovao'), *kupi*, *zna*, *toko* (= 'tukao'), *prneso* (= 'donio'), *sopo* (= 'svirao'), *umr* (= 'umro'), *ušo* (= 'pobjegao'), *opr* (= 'otvorio'), *prekinu*, *sme* (= 'smio' i 'smijao').

¹⁶ U vrbni komgovornom tipu, kao i u drugim krajima govorima nailazimo na druga dve realizacije – do etno – l glagolskog pridjeva radnog u muškome rodu se ne gubi, ostaje učitano. (Lukežić, Turk, 1988: 45).

6.1.2. Zamjena *a > e* u korjenskom morfemu rije i *kresti* i *resti*

Ova jezi na zna ajka, karakteristi na za mnoge akavske govore, u dobrinjskom govoru izostaje. Javlju se oblici s okrnjenim nastavkom: *krast* i *rast*.

UP:

On e krast koti i prvo. (= 'On e krasti kao i prije.')

On je ukra. (= 'On je ukrao.')

Trava e brzo narast. (= 'Trava e brzo narasti.')

Po e je rast. (= 'Po eo je rasti.')

Naraso, narasla, naraslo (= 'On/ona/ono je naraslo.')

U primjeru iz upitnika '*Vrabac cvrku e*' u dobrinjskom govoru imenica vrabac ne postoji, ve se za taj primjer upotrebljava leksem *pinkuz* (pinkuzi = 'vrap i').

6.1.3. Prezent s okrnjenom i neokrnjenom osnovom * gr d-/gr (gren, greš...)

U dobrinjskom govoru pronalazimo potvrde za jezi nu zna ajku * *gr d-/gr.* (*gren, greš...*) u prezentu u obliku okrnjene osnove u zna enju i i, kretati se: *ren, reš, re, remo, reste* (ume e se -s- po uzoru na atematske glagole npr. **daste*, **jeste* isl.), *redu*.

UP:

Ren va poje. (= 'Idem na njivu.') – ukoliko se radi o mjestu¹⁷ izbacuje se prijedlog *va*

OG:

Pitali su ju kao reste, a ona govori: „Doma ren.“

Sje an se da san bila prestrašena kako da ren ne znan, Meriki.

¹⁷ Unutar opine Dobrinj nalazi se mjesto Polje, nekada najveće mjesto u dobrinjštini.

Za izvo enje ostalih oblika koristi se osnova hodi-/hode-:

OG:

Hodi evamo, aš ju ja ne ren dosegat. (= 'Do i ovdje, jer ju ja ne idem dosegnut.')

Mi smo hodeli skupa školu. (= 'Mi smo skupa išli u školu.')

Kada je mamica umrla ja son hodela va prvi razred. (= 'Kad mi je nona umrla išla sam u prvi razred.')

Teta Marija i ona su hodeli do pokojne mi mamice. (= 'Teta Marija i ona su skupa išle do pokojne mi none.')

6.2. Oblici osnove praslavenskog glagola *iti s konsonantskim skupom -jt i prezentske s konsonantskim skupom -jd (pojti, dojti; pojde dojde)

U ovome govoru javlja se samo skupina -jd u prezentskoj osnovi, ali samo u ponekim glagolima te tako potvrđuje ono što je Josip Lisac rekao kako je skupina -jd (kao i -jt) zastupljenija u govoru akavaca nego u štokavaca iako nije uvijek redovita.

Konsonantska skupina -jt prešla je u - : *na* , *oba* , *zi* , *po* i sl.

Konsonantska skupina -jd u prezentu ostvaruje se:

UP: *obajde* (= 'obi e'), *najde* (= 'na e'), *zijde* (= 'izi e'), *unijde* (= 'u e'), *pojde* (= 'po e').

6.2.1. Oblici prezentske osnove praslavenskoga glagola *mogti s rotacizmom

U govorima akavskoga narje ja, kajkavskoga i u mnogim štokavskim organskim govorima prezentska osnova glagola *mo i* (<*mogti*) rotacirana je, odnosno u njoj je glas ž zamijenjen sa r, kao što je i u dobrinjskom govoru:

UP:

Ja moren skakat. (= 'Ja mogu skakati.')

Ti moreš kantat. (= 'Ti možeš pjevati.')

On more set. (= 'On može sijati.')

Mi moremo toncat. (= 'Mi možemo plesati.')

Vi morete jist. (= 'Vi možete jesti.')

Oni moru putovat. (= 'Oni mogu putovati.')

Pomori mi! (= 'Pomogni mi!')

Oni mi vavik pomoru. (= 'Oni mi uvijek pomognu.')

Unutar dobrinjskog govora pronalazimo i oblik *morda* (= 'možda') te ga isto tako možemo promatrati kao osnovu glagola mo i koja je rotacirana. Ovakav oblik (*morda*) esto se pronalazi u slobodnom razgovoru i kod starije populacije i kod mla e populacije.

OG:

I hodelo je kako re i sada, sledovanje hrana, ali je kumpar hode re sada morete.

Ondrat sedon i tri ne moru jenako živit.

Ja u van malo postri te musta e.. „Moreš“, govori „ali ne previše, nego malo“

Mogo je pasat morda vol i pol.

Rotacizam možemo prona i i u još nekim primjerima (naj eš e kod starije obavijesnice) kao što su *nigdir(e)* (= 'nigdje'), *sogdir* (= 'svakamo', iako se može pojaviti i oblik sokuda), *nikamor(e)* (= 'nikamo') i *nikakore* ('nikako'):

OG:

Ondrat sedon i tri ne moru jenako živit, nikakore.

Nigdire ni tako dobro.

Sogdir je blato.

Nikamor ne hoj.

6.2.2. Izostajanje sibiralizacije

U dobrinjskom govoru dolazi i do izostajanja sibiralizacije u primjerima:

UP:

- Svedoki su te videli.* (= 'Svjedoci su te vidjeli.')
To su vragi. (= 'To su vrazi.')
Orihi su zdravi. (= 'Orasi su zdravi.')
Kozi su narasli rogi. (= 'Kozi su narasli rogovi.')
Na ruki mi je ura. (= 'Na ruci mi je sat.')
Na nogi su mu kopice. (= 'Na nozi su mu papu e.')

6.2.3. Oblici osnove s palataliziranim velarom

U govoru Dobrinja osnova s analoški palataliziranim finalnim veralom: *reci* > *re i*, *speci* > *spe i* se ne provodi, osim u imenici posijeci > *posi i*.

6.2.4. Oblici osnove pokaznih zamjenica bez sekundarnog naveska

Pokaznim zamjenicama je vokaliziran poluglas¹⁸ te se one ostvaruju kao **t* (naglašen) te **ov i* **on* (analogijom prema *t*):

UP:

- Ta stol je susedov.* (= 'Taj stol je susjedov.')
Ova vol je lip. (= 'Ovaj vol je lijep.')
Ona vrt ni naš. (= 'Onaj vrt nije naš.')

OG:

... *i onda isto ta Želko je hode od Hlape školu Grad.*

¹⁸ Isto kao i kod zamjenice *a*.

6.2.5. Oblik glagolskog pridjeva radnog *iditi

U dobrinjskom govoru ne postoji analogijsko *i*- u tom gl. pridjevu, nego se uva stariji oblik:

UP:

On je šo po vodu. (= 'On je išao po vodu.')

Marija je šla doma. (= 'Marija je išla kući.')

Dite je šlo s nami. (= 'Dijete je išlo s nama.')

OG:

Ženska ni šla nanka jena, a muški su šli. (= 'Ženska nije išla niti jedna, a muški su išli.')

... ni šo nijedon s place a da ni osta akulaju. (= ... 'nije išao niti jedan'...)

6.2.6. Zanijekani oblici prezenta glagola imati: *niman, ni* i glagola *biti – nis*

Zanijekani oblici prezenta glagola *biti* u dobrinjskom govoru imaju sjeverno akavski odraz, neokrnjenoga su oblika i glase: *nisan (nis), nisi, ni; nismo, niste, nisu*, dok je oblik zanijekanoga prezenta glagola *imati* glasi: *niman, nima, nimaš; nimamo, nimate, nimaju*.

OG:

Niš nisan mislila niki bi reko. (= 'Ništa nisam mislila rekao bi netko.')

Nis te videla. (= 'Nisam te vidjela.')

Nis ga spekla. (= 'Nisam ga ispekla.')

Brzo su se skuhali, nisu se raspali. (= 'Brzo su se skuhali, nisu se raspali.')

Te prsteni nisu dobili htere. (= 'To prstenje nisu dobile kćerki.')

Nismo hodeli skupa školu. (= 'Nismo skupa išli u školu.')

Si ili nisi jaje u ti omišat. (= 'Jesi ili nisi jaje u ti speši.')

On je siromašniji od njega i nima nikakovoga alata. (= 'On je siromašniji i nema nikakovoga alata.')

Niman ti a dat za jist. (= 'Nemam ti što dati za jesti.')

Nikada nimaju vrimena. (= 'Nikad nemaju vremena.')

6.3. Redukcije inicijalnoga vokala

Prijedlog *iz*¹⁹ je nakon redukcije po etnog vokala i finalnog poluglasa preuzeo lik *z*, oemu svjedo i njegova distribucija ispred vokala, sonanata i zvu nih konsonanata:
z mora, z ku e, z konobi, z rani, z vina, z igli, z Riki, z oka, zgrist, z doma

UP:

Zgubi son šoldi. (= 'Izgubio sam novac.')

Zgora krova je pinkuz. (= 'Iznad krova je ptica.')

Zlome je kruh. (= 'Izlomio je kruh.')

Ispred bezvu nih konsonanata u akcenatskoj rije *i* *z* se u govoru jedna i po zvu nosti

z > s:

sfrigat, spe , s Poja, spod stola, sprazni, sli , stli , strpit, skopat

UP:

Spone son obe anje. (= 'Ispunio sam obe anje.')

Prit s Poli. (= 'Do i iz Pule.')

Mladi s klobukon. (= 'Mladi sa šeširom.')

Ispred palatala *z* se u govoru jedna i po mjestu tvorebe *z > ž*:

ž njega, ž njin, žnjavit.

U glagolskim se složenicama staro * *iz* realizira kao metatiziran lik *iz-* > *zi-* u primjerima:

zikopa, zilet, zigjeda, zinet, zi , zimat, zihitat, ziteknut, zito it, zipejat, zignat, zitegnut.

¹⁹ Prijedlog **iz* proizlazi iz psl. **j z*, a uz njega javlja se još i prefiks **vy-* koji se je uvaoo u sjevernijim akavskim govorima kao *vi-*, a negdje mu se je pridodalo *z-* odatle prefiks *zi-*.

Kod novijih rije i stranoga podrijetla dolazi do redukcije po etnoga vokala u primjerima:

Talija, Merika, Polinarova, letrika, njekcija, šugaman (tal. asciugamano).

6.3.1. Posvojna zamjenica ženskoga roda *njezin*, *njezina*, *njezino*...

U dobrinjskom govoru se umjesto posvojne zamjenice u ž. r. koristi genitiv zamjenice ona:

UP:

Ni nje muža. (= 'Nema njezinoga muža.')

Ovo je nje. (= 'Ovo je njezino.')

Ovo je nje muž. (= 'Ovo je njezin muž.')

Ovo je nje facol. (= 'Ovo je njezina marama.')

OG:

Meštrica ima takov, nje mamice je to. (= 'U iteljica ima takav, to je od njezine none.')

A nje pokojni brat je bi dosta pameton ovik. (= 'A njezin pokojni brat je bio dosta pametan ovjek.')

Šla je smonun, zna i od nje ku e do Brestovic tamo kadi je prazna jama. (= 'Išla je sa mnom, zna i od njezine ku e do Brestovice, tamo gdje je prazna jama.')

7. ZAKLJU AK

Dalibor Brozović i Josip Lisac mjesni govor Dobrinja uvrštavaju u ikavsko-ekavski, odnosno srednjo akavski dijalekt, a Iva Lukežić, koja je opisala ikavsko-ekavski dijalekt i odredila njegove poddijalekte, uvrštava ga u primorski.

Iva Lukežić i Marija Turk opisale su i klasificirale govore otoka Krka. One dobrinjski govor uvrštavaju u starosjedilački tip arhaično-konzervativnog modela kojega karakteriziraju uvanje starina, mjesto naglasaka te uvanje prednaglasnih i zanaglasnih duljina.

Cilj je ovoga rada bio opisati fonologiju mjesnoga govora Dobrinja. Jezični je korpus prikupljen pomoću posebno koncipiranog upitnika te ekscerpiranjem iz snimljenoga razgovorom s dvjema, generacijski različitim, obavjesnicama.

U opisu fonologije mjesnoga govora Dobrinja krenuli smo, kao i mnogi dosadašnji istraživači, od zamjenice *o* – nastale kada se naglašeni poluglas u jakome položaju stopio sa vokalom *o*. Navedeno se ostvaruje samo kada ona ima značenje upitno-odnosne zamjenice, dok se kod neodređene te u ostalim slučajevima ostvaruje kao *a*.

Glas se jat ostvaruje prema pravilu Jakubinskog i Meyera. Ikavsko-ekavski refleks odražava se u osnovama riječi dok je u gramatičkim morfemima, kao i na kraju riječi refleks ikavski, no ikavski refleks jata pojavljuje se kao izuzetak jer se iza suglasnika *t, d, l, n, s* i *z* javlja samoglasnik stražnjeg niza što bi trebalo rezultirati ekavskim refleksom jata. Do takve pojave ne dolazi zbog analogije prema oblicima gdje je druga iji nastavak kao što su: *vridni, dilili, misili*. U dobrinjskome govoru možemo pronaći i hiperikavizam u primjerima: *vi era, vi eroska, vi ernja*. Staro se slogotvorno *f* reflektiralo bez popratnoga vokala *f > Ør: rv, umr, opr, tr*. Prijedlog *k d* ostvaruje se kao *kaj* i *kadi*.

Naglasni je sustav ovoga idioma stariji dvoakcenatski. Uspoređivanjem naglasaka dviju obavjesnica, zaključujemo da se u ovom segmentu zrcala manje generacijske razlike. Naime kod mlađe obavjesnice ešće izostaju duljine, vjerojatno zbog brzine u izgovaranju ili zbog injenice što mlađa obavjesница radi kao službenica u javnoj ustanovi te se služi standardnim jezikom. U ogledima govora pronalazimo tri prozodijske jedinice: naglasak (kratki silazni i dugi silazni), dužinu (prednaglasnu i zanaglasnu) te kraćinu (prednaglasnu i zanaglasnu), a naglašeni je slog uvijek silazan. U mjesnom govoru Dobrinja dolazi do duljenje kratkoga naglasaka i to samo u prezantu glagola *s st – s de*, akut u neutralnome iskazu govornika i u samostalno izgovorenim riječima ima izostaje, a na njegovo mjesto uvijek dolazi silazni naglasak. Jezična osobitost poput zatvaranja kratkoga vokala *o* izvan akcenta, najčešće ispred akcenta izostaje u dobrinjskome govoru.

Konsonantske skupine poput: **dj > j*, **tj > t*, stara skupina *r* te skupovi **stj* i **skj > š* (koje su mnogi autori naveli) i dalje su o uvane u današnjem izgovoru, dok do slabljenja napetosti u finalnoj zoni sloga uopće ne dolazi. Zamjena finalnog nastava nog *-m* u *-n* o uvana je u promjenjivim i nepromjenjivim riječima. U dobrinjskome govoru najčešće su promjene završnog suglasnika u unutrašnjem zatvorenom slogu, a taj je suglasnik ujedno i prvi lan sekundarne suglasničke skupine koja se ostvaruje na granici slogova unutar riječi. Dobrinjski govor bilježi i dometke *-a*, *-ka*, *-re* u priloga i neodređenih zamjenica: *zgora*, *zdola*, *sprida*, *zada*, koji su nastali od *estica* (re i ka) ili padežnih nastavaka.

Kontrakciju izaziva prijelaz starog sufiksa **-je > -i* u glagolskim i zbirnim imenicama: *pošteni*, *grozdovi*, kao i upitno odnosna zamjenica koji realizira se kao: *ki* (= 'koji, kojega'), *ka* (= 'koja'), *ke* (= 'koje'); *komu* (= 'kojemu'), *koga* (= 'koga'), *kin* (= 'kojim'), *ku/kujstu* (*ku+istu* = 'koju').

Suglasnik *-l* uva se na kraju sloga u imenicama i pridjevima dok je u glagolskom pridjevu radnom u muškome rodu dokinuto. Zamjena *a > e* u korjenskom morfemu riječi *kresti* i *resti* u dobrinjskom govoru izostaje, a glagol se ostvaruje s okrnjenim oblikom infinitiva. Prezent glagola *gren* pojavljuje se u obliku okrnjene osnove gdje se u 2. l. mn. *reste* umeće *-s-* po uzoru na atematske glagole npr. **daste*, **jeste*. Rotacizam pronalazimo u primjerima *nigdir(e)*, *sogdir*, *nikamor(e)* i *nikakore*.

Pokaznim zamjenicama je vokaliziran poluglas te se one ostvaruju kao **t* (naglašen) te **ov* i **on* (analogijom prema *t*), a umjesto posvojne zamjenice koristi se genitiv zamjenice *ona*.

Oblik prezenta glagola biti u dobrinjskome govoru je *son*, a zanijekani *nisan*.

Na koncu, možemo zaključiti da ovjerene fonološke i morfonološke jezi ne znaaju mjesnoga govora Dobrinja potvrđuju pripadnost ovoga idioma primorskome poddijalektu akavskoga ikavsko-ekavskoga dijalekta, odnosno arhaično-konzervativnom modelu starina kih mikrosustava.

Iako zadatak ovoga istraživanja nije bio usporediti govor dviju generacija Dobrinjaca, iz rezultata možemo zaključiti da u tom idiomu još uvek nije došlo do generacijskoga raslojavanja jezika. Jedina je razlika zapažena u naglasnome sustavu, što je vjerojatno uvjetovano utjecajem standardnoga jezika posredstvom različitih medija. Na pitanje kako uspjevaju (pogotovo mlađa obavjesnica) održati govor „živim“ odgovaraju jednostavno: „*Volim ganat po doma u, moraš ganat zo svojimi, ne smišto pustiti, ne smišto pustiti da se doma i zajik zatore*.“

8. SAŽETAK

Mjesni govor Dobrinja pripada srednjo akavskim ili ikavsko–ekavskim govorima te starosjedila kom govoru smještenom u arhai no-konzervativni model kojega karakteriziraju uvanje starina, mjesto naglasaka kao i uvanje prednaglasnih i zanaglasnih duljina. Dobrinjskom se akavštinom bavilo nekoliko dijalektologa. Prave monografije o dobrinjskom govornom tipu još uvijek nema, premda je sam Dobrinj (kao punk) obraen u *Hrvatsko-srpskom dijalektološkom atlasu* te u *Op eslavenskom lingvisti kom atlasu*.

Ovaj je rad nastao na temelju provedenoga terenskog istraživanja u kolovozu 2014. godine. Zadatak i cilj istraživanja bio je opisati govor Dobrinja na fonološkoj i morfonološkoj jezi noj razini. Fonološke značajke mjesnoga govora Dobrinja prikupljene su pomoću posebno koncipiranog upitnika te razgovorom s dvjema, generacijski razliitim, obavjesnicama kako bi se izdvojile jezi ne značajke koje nisu istraživane upitnikom, kao što su: naglasni sustav, refleks jata ē, debilabijalizacija nastava nog -m > -n te fonološki i fonetski status fonema . Iz dobivenih rezultata zaključujemo da se, neovisno o generacijskoj pripadnosti, istraživane fonološke i morfonološke značajke jednako uvaju u njihovu govoru. Jedina se razlika primje uje u akcentuaciji gdje izostaju duljine (kod mlađe obavjesnice). U pogledima govora pronalazimo tri prozodijske jedinice: naglasak (kratki silazni i dugi silazni), dužinu (prednaglasnu i zanaglasnu) te krajanu (prednaglasnu i zanaglasnu), a naglašeni je slog uvijek silazan. U mjesnom govoru Dobrinja dolazi do duljenje kratkoga naglasaka i to samo u prezentu glagola. Akut u neutralnome iskazu govornika i u samostalno izgovorenim riječima izostaje, a na njegovo mjesto uvijek dolazi silazni naglasak.

Opisom dobrinjskoga govora na fonološkoj i morfonološkoj jezi noj razini pokušali smo dati prilog boljem poznavanju ovoga govora te napraviti prvi korak u buduće opsežnije istraživanje.

Ključne riječi: Dobrinj, govor Dobrinja, srednjo akavski govor, ikavsko–ekavski govor, fonologija, morfonologija.

SUMMARY

The local speech of Dobrinj belongs to the middlechakavian or the ikavian–ekavian speeches and the indigenous speech located in the archaic-conservative model which is characterized by preservation of old slavic forms, the placement of the accent, just as by keeping the pre-and post-accentual lenght. Even though a few dialectologist did write about the chakavian speech of Dobrinj, there is no real monograph about the speech type. Dobrinj as local speech was discussed in the *Hrvatsko-srpskom dijalektološkom atlasu* and the *Op eslavenskom lingvisti kom atlasu*.

This study is based on a field research conducted in August 2014. The aim of this research was to describe the speech of Dobrinj on a phonological and morphonological level. The phonological features of the local speech of Dobrinj were collected using a special conceived questionnaire and interviewing two respondent from different generations, in order to isolate the language features that are not investigated by this questionnaire, such as: the system of accents, old Croatian and the tranzition fom -m> (namam blage veze kako se ovo kaze na engleskom) -n and the phonological and phonetic status of the phonem ht. The results show that, regardless the generational gap, the investigated phonological and morphonological features are preserved in the speech.

The only noticeable difference is in the accentuation where the length is absent (with the younger respondent). In the speech we find three prosodic units: accent (short and long downward), length (pre-and post-accentual) and shortness (pre-and post-accentual) and the accented syllable is always downward.

In the local speech of Dobrinj the short accent is lenghtened, but only in the present tense of a verb. The Akut is missing in a neutral statement of the speaker. It is always replaced by a downward accent.

By describing the speech of Dobrinj on a phonological and morphonological level, we tried to make a contribution to a better understanding of this speech and to make the first step for a more extensive research in the future.

Keywords: Krk, the speech of Dobrinj, middle-chakavian speech, ikavian-ekavian speech, phonology, morphology.

9. LITERATURA

1. Ani , Vladimir. 1998. *Rječnik hrvatskoga jezika*, Novi Liber, Zagreb.
2. Bari , Eugenija. i dr. 1995. *Hrvatska gramatika*, Školska knjiga, Zagreb.
3. Brozović , Dalibor. 1960. „Tri razdoblja u razvitku naše dijalektologije“, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 1, Zadar, str. 51 – 65.
4. Brozović , Dalibor. 1970. „Dijalektska slika hrvatskoga jezičnog prostora“, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, 8, Zadar, str. 5 – 30.
5. Brozović , Dalibor. Ivić , Pavle. 1988. *Jezik, srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*, Jugoslavenski leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Zagreb.
6. Brozović , Dalibor. 2004. „O dijalektologiji kao jezikoslovnoj disciplini“, *Suvremena lingvistika*, 30, 1 – 2 (57/58), Zagreb, str. 1 – 12.
7. Brozović , Dalibor. 2008. *Povijest hrvatskoga književnog i standardnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb.
8. Damjanić , Stjepan. 2000. *Staroslavenski glasovi i oblici*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb.
9. Finka, Božidar. 1971. „akavsko narje je“, *akavska ričnik* 1, Split, str. 11 – 72.
10. Hozjan, Snježana. 1990. „Fonološki prikaz mjesnog govora Krasa (reprezentanta dobrinjskog govornog tipa)“, *Rasprave ZJ*, SV 16, str. 45 – 66.
11. Hozjan, Snježana. 1992. „Govor Krasa na otoku Krku (deklinacija)“, *Rasprave ZJ*, SV 18, str. 43 – 55.
12. Hozjan, Snježana. 1993. „Govor Krasa na otoku Krku (glagolski oblici)“, *Rasprave ZJ*, SV 19, str. 113 – 125.
13. Hraste, Mate. 1970. „O prijelazu glasa -m u -n (-n < -m)“, *Filologija* 6, Zagreb, str. 69 – 75.
14. Jelenović , Ive. 1973. *Mikrotponimija dobrinjskog područja na otoku Krku*, Hrvatski dijalektološki zbornik 3, Zagreb.
15. Jonke, Ljudevit. Finka, Božidar. 1989. *Dijalekatski fenomen*, Dijalektološki zbornik 19, Zagreb.
16. Junković , Zvonimir. 1981 – 1982. „Kratki poluglas u krkim govorima“, *Filologija* 11, str. 393 – 403.
17. Kapović , Mate. 2008. „Razvoj hrvatske akcentuacije“, *Filologija* 51, Zagreb, str. 21– 22.

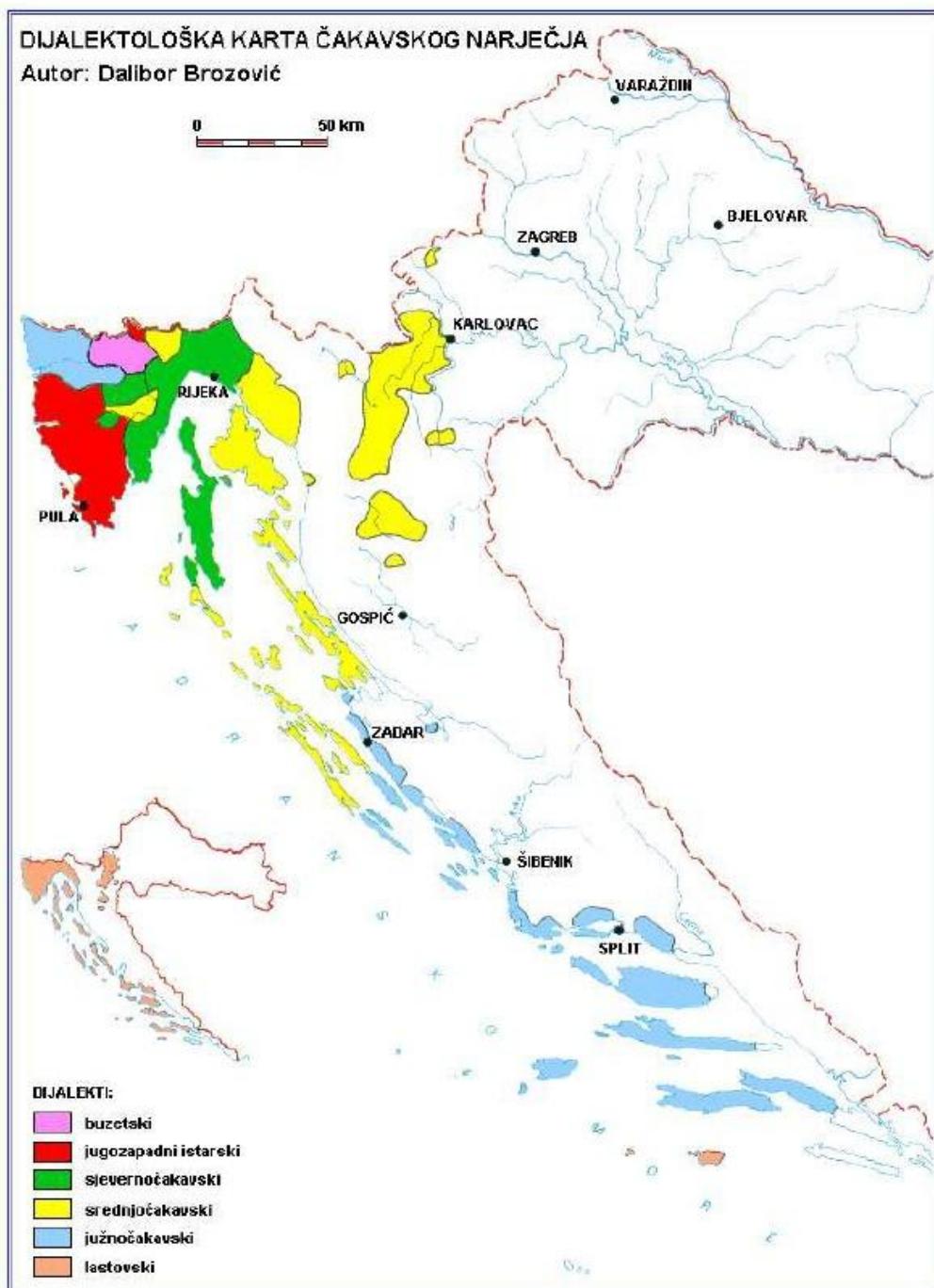
18. Kapovi , Mate. 2009. „O „pravilnostima“ u jeziku“, *Kolo* 3 – 4, godište XIX, Zagreb, str. 167 – 175.
19. Lisac, Josip. 2002. „Glasovi srednjo akavskog dijalekta“, *akavska ri* 30, 1- 2, Split, str. 79 – 90.
20. Lisac, Josip. 1996. *Hrvatski dijalekti i jezi na povijest*, Matica hrvatska, Zagreb, 1996.
21. Lisac, Josip. 1998. „Leksi ka norma i hrvatska narje ja“, *Kolo* 1, Zagreb, str. 31 – 40.
22. Lisac, Josip. 1998. „ akavština i njena prou avanja“, *Kolo* 3, Zagreb, str. 24 – 30.
23. Lisac, Josip. 2009. *Hrvatska dijalektologija* 2, Golden marketing – Tehni ka knjiga, Zagreb.
24. Lukeži , Iva. 1990. *akavski ikavsko-ekavski dijalekt*, Izdava ki centar Rijeka, Rijeka.
25. Lukeži , Iva. Turk, Marija. 1998. *Govori otoka Krka*, Libellus, Crikvenica.
26. Lukeži , Iva. 2001. „Odnosno – upitne i neodre ene zamjenice za zna enje 'neživo' i 'živo' u akavskome narje ju“, *akavska ri* 1, Split, str. 21 – 35.
27. Lukeži , Iva. 2012. *Zajedni ka povijest hrvatskih narje ja, Fonologija* 1., Hrvatska sveu ilišna naklada, Rijeka.
28. Malecki, Mieczyslaw. 1963. „O podjeli kr kih govora“, *Filologija* 4, Zagreb, str. 223 – 242.
29. Malecki, Mieczyslaw. 2007. *akavske studije*, Maveda, Rijeka.
30. Meyer, H., Karl. 1996. *akavština otoka Krka*, Izdava ki centar Rijeka, Rijeka.
31. Moguš, Milan. 1977. *akavsko narje je: fonologija*, Školska knjiga, Zagreb.
32. Mil eti , Ivan. 1895. „ akavština kvarnerskih otoka“, *RAD* 121, str. 92 – 132.
33. Moguš, Milan. 1967. *Za novu akcenatsku klasifikaciju u dijalektologiji*, Zbornik za filologiju i lingvistiku, X, Novi Sad.
34. Pliško, Lina. 2000. *Govori Barbanštine*, Filozofski fakultet u Puli, Pula.
35. Pliško, Lina. Lukeži , Iva. 2003. „Fonološki i morfonološki opis mjesnoga govora Krnice“, *akavska ri* 1 – 2, Split, str. 61 – 69.
36. Pliško, Lina. Mandi , David. 2007. „Dijalektološki povratak Mar ani“, *akavska ri* 2, Split, str. 323 – 338.
37. Pliško, Lina. Mandi , David. 2011. *Govori op ine Ližnjjan*, Sveu ilište Jurja Dobrile u Puli, Pula.
38. Tur i , Branko. 2002. *Sedmoškojani – prvi okavski rje nik*, Rijeka.
39. Vajs, Josip. 1948. *Najstariji hrvatskoglagoljski misal*, Djela Jugoslavenske Akademije, knjiga 38, Zagreb, str. 47 – 55.

40. Vuli , Sanja. 2002. „Vrbni ka akavština kao jezik prevo enja“, *akavska ri* 3, Split, str. 529 – 533.

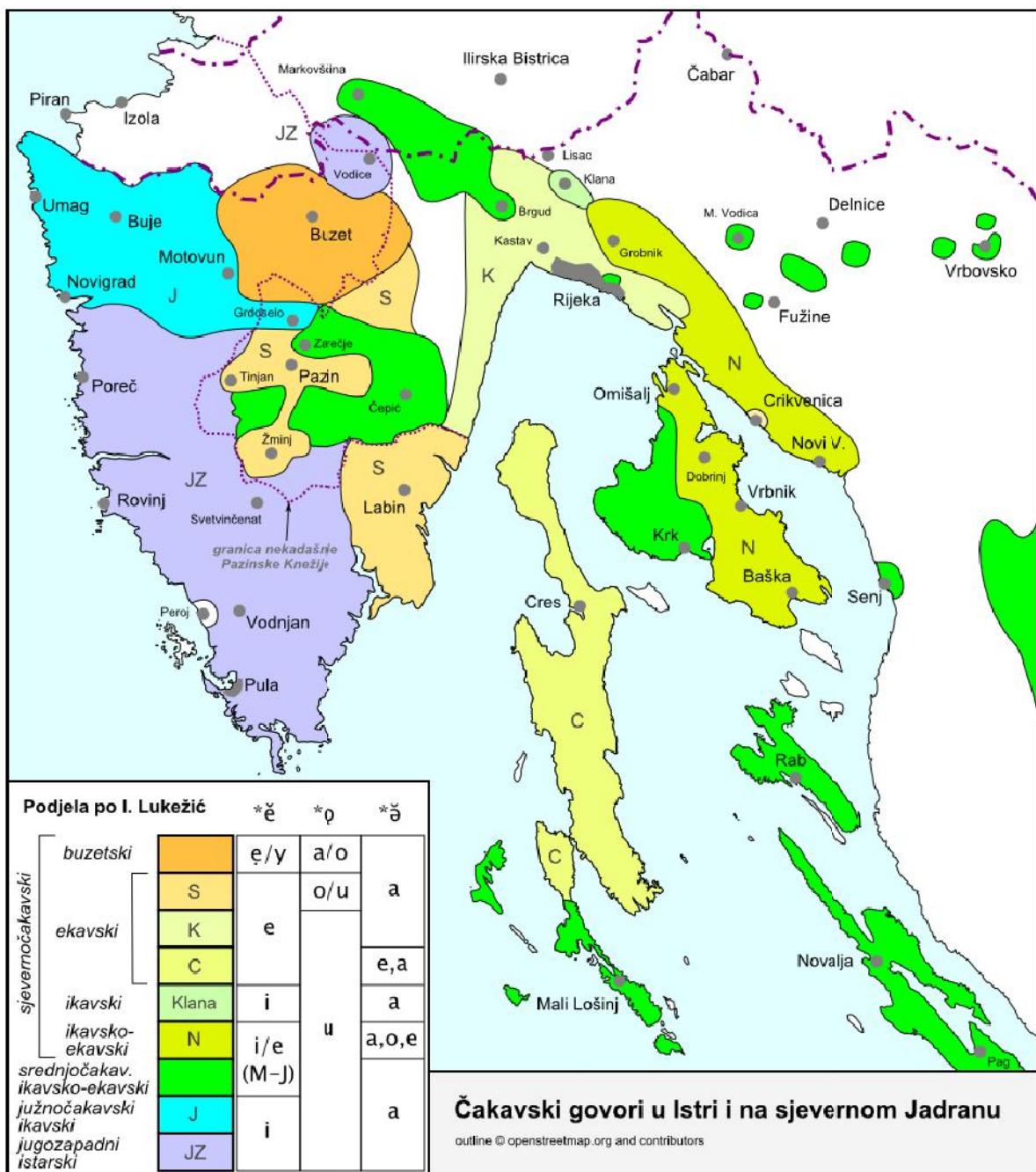
10. PRILOZI

1. Dijalektološka karta akavskoga narje ja (Autor: Dalibor Brozovi).
2. akavski govor u Istri i na sjevernom Jadranu (prema Ivi Lukeži).
3. Dobrinj (slike mjesta).
4. Upitnik za terensko istraživanje srednjo akavskih ili ikavsko-ekavskih govora sastavljen uz pomo mentorice dr. sc. Line Pliško.
5. Transkripcija govora.

DIJALEKTOLOŠKA KARTA ČAKAVSKOG NARJE JA (Autor: Dalibor Brozović)
(Izvor za kartu: L. Pliško, Govor Barbanštine, 2000.)

AKAVSKI GOVORI U ISTRI I NA SJEVERNOM JADRANU (prema Ivi Lukežić)

GRADI DOBRINJ

Slika 1: Pogled na Dobrinj²⁰

²⁰ <http://www.dobrinj.hr>, preuzeto 1. 5. 2015.

TERENSKI UPITNIK ZA ISPITIVANJE
SREDNJO AKAVSKOGA ILI IKAVSKO-EKAVSKOGA
DIJALEKTA

MJESNI GOVOR DOBRINJA

PODACI O ISTRAŽIVAČU

ISPITIVA ICA: ANITA JELENOVIĆ
E-POŠTA: anitajelenovic@yahoo.com
TELEFON: 091 890 6105
OBAVJESNICA: DINKA JUSTINI (1934.)
DATUM ISTRAŽIVANJA: 5. 8. 2014.

1. PODACI O PUNKTU

1. Ime mjesta: Dobrinj.
2. Broj stanovnika: stotinadeset i dva.
3. Imena susjednih mjesta: Kras, Gabonjin, Sv. Vid, Gostinjac, Hlapa
4. Koji grad služi kao neposredni centar okoline (privredni, administrativni itd.)?
Krk.

5. U koju školu djeca odlaze?

U OŠ Frana Krste Frankopana, Dobrinj.

6. Kojim se zanimanjem bavi većina stanovništva?

Većina se stanovništva bavi turizmom. Ostalo su umirovljenici.

7. Naziv stanovnika (etnik) za punkt u kojem se ispituje.

Muški: Dobrinjoc (Gradac).

Ženski: Dobrinjka (Gradarica).

8. Pridjev od imena mjesta u kojem se ispituje.

Dobrinjski.

9. Prezimena raširena u mjestu

Kirinić, Fugošić, Gržetić, Crnić, Fanuko, Strižić, Brusić, Barbalić, Crvić.

10. Najčešći muški i ženski imena.

Muška: Ivan, Anton, Antelko, Branko, Josip, Mladen.

Ženska: Ana, Marija, Marica, Nada, Stanka.

11. Koja su sela u blizini za koja vam se čini da imaju isti govor?

Kras, Gostinjac, Hlapa.

12. Koja su sela u blizini za koja vam se čini da govore drugačije? U čemu je razlika?

Šilo – ima zamjenicu -a, za razliku od ostalih mjesta koji imaju zamjenicu -o.

2. PODACI O OBAVJESNICI

1. Ime i prezime (porodi ni nadimak):

Dinka Justini

2. Godina ro enja:

1934.

3. Mjesto ro enja:

Gostinjac

4.O evo mjesto ro enja:

Gostinjac

5. Maj ino mjesto ro enja:

Gostinjac

6. Broj predaka ro enih u obavjesni inom mjestu ro enja:

Osam predaka.

7. Mjesto iz kojega je bra ni drug.

Polje.

8. Gdje je i koliko dugo obavjesnica živjela izvan svoga mjesta

Nije živjela izvan svoga mjesta.

9. Je li pismena?

Da.

10. Školovanje

Završena osnovna škola.

3. ISPITIVANJE JEZI NIH ZNA AJKI

➤ FONOLOŠKE OSOBITOSTI

1. Refleks jata (iz ogleda govora).

Ikavski-ekavski refleks jata: koreni, koleno, seno, len, vridon, dite, miron, misec, sprida.

2. Trojak rezultat jotacije primarne (praslavenske) konsonantske skupine:

/*dj/ > /j/ž/d’/

tu i – tuji	tu a – tuja
tu ina – tujina	gra ani – judi
gra anski – grajanski	gra anka – grajanka
gra anin – grajan	mla i – mlaji
tvr i – trdiji	tvr a – tvrja
an eo – anjel	me u – mej
izme u – meju	sla i – slaji
ro enje – rojenje	gla i – glaji
me a – meja	
vlastita imena romanskoga podrijetla – Anjela, Anjelo, Anjelina, Ejidio...	

3. Dvojak rezultat jotovanja konsonantske skupine /*skj/, /*stj/ > /št/š /.

ognjište – ognjiš e	natašte – natoš e
štucati – š ucat	uštipnuti – uš ipnut
štipati – š ipat	dvorište – dvoriš e
kliješta – kliš a	grož e – grozdovi
iskati – iskat	stiskati – stiskat.
štap – š ap	

Prezent glagola (konjugirati glagol kroz sva tri lica jd. i mn.):

iskati – iš eni, iš eš, iš e, iš emo, iš ete, iš u

stiskati – stiš en, stiš eš, stiš e, stiš emo, stiš ete, stiš u

šuškati – šuškan, šuškaš, šuška, šuškamo, šuškate, šuškaju.

4. Rezultat jotovanja konsonantske skupine /*zgj/ > /žd/.

Danas pada *kiša*. Donos pada dož.

Danas *kiši*. Donos dožji.

Ve dva mjeseca nema *kiše*. Dva miseca ni dožja.

Ovoj *kiši* nema kraja. Ovon dožju ni kraja.

U glavi je *mozak*. Va glavi su možnjeni.

On nema *mozga*! On nima pameti.

5. Dvojak razvoj staroga prijedloga *v > u/va:

a) *v >u kao samostalan prijedlog:

sg. Idem u ku u. Gren ku u.

Idem u šumu. Gren va drmun.

U ku i su djeca. Va ku i su dica.

U šumi rastu gljive. Va drmunu rastu pe urvi.

pl. U ku ama je toplo. Va ku ah je teplo.

U šumama nema vukova. Va drmuni ni vuki.

b) u složenicama

Moram rano ustati. Moran se rano stat.

To mi je unuka. To mi je vnuka.

Ona je udovica. Ona je dovica.

c) *v > va:

uvijek – vavik

uskrnsni – vozonski

Uskrs – Vozon.

d) Reducirano prefiksalno *v > / /

Ova je telad dobro *uzgojena*. Ove telci su dobro vazgojeni.

Ustali su jutros rano. Stali su se jutros rano.

Uve er je svježije. Nave er je friškije.

Usred dvorišta. Vosrid dvora.

6. Dvojaki refleks prednjeg nazalnog vokala /e/ kao /a/ iza palatala, a kao /e/ u ostalim pozicijama.

Primio sam pismo. Prije son list.

Posao uvijek valja po eti. Delo vavik rabi po et.

Najljepši je doma i jezik. Najlipši je doma i govor.

Je am je dobar za maneštru. Ozimoc je dobar za maneštru.

Pile a jetra. Pile a žigerica.

Žedan sam. Žejon son.

Volim meso. Volin meso.

Imam pet godina. Iman pet let.

Deset prstiju. Deset prsti.

U staji je govedo. Va štaji je vol.

7. Oblik upitne i odnosne zamjenice a (<*), te oblika ega/ esa, ništo i niš.

Što radiš? o delaš?

ega nema? esa ni?

Ho eš li što popiti? eš ogod popit?

Što ti je to? o ti je to?

Ništa ne znam. Niš ne znan.

Nešto bih ti rekao. Ni bin ti reko.

Zašto pitaš? Za pitas?

Na što si to stavio? Na si to stavi?

Sve što ti srce želi. Se o ti srce želi.

Po što si otišao u trgovinu? Po si šo va butigu?

iji je on? iji je on?

ija je to k i? ija je to h i?

ije je ovo dijete? ije je ovo dite?

iji je ovo muž? iji je ov muž?

ija su to polja? ija su to poja?

To nije ni ije. To ni ni ije.

To nije ni ija briga. To ni ni ija briga.

To je sva ija briga. To je sva ija briga.

Moram žuriti jer je kasno. Moran se fugat aš je kosno.

8. Dvojaki oblik prijedloga *k de > kadi/di

Gdje si bio/bila? Kaj si bi?

Nigdje nije tako dobro. Nigdire ni tako dobro.

Gdje je to? Kaj je to?

Idem tamo gdje mi je bolje. Gren tamo kadi mi je boje.

Svugdje ima neba. Sogdi je neba.

Posvud je blato. Sokuda je blato.

9. Praslavenska konsonantska skupina /* r/

Ovaj sir je crvljiv. Ta sir je rvljiv.

Crn kao ugljen. rn koti ugjev.

Crno vino. rno vino.

Crnje ne može biti. rnije ne more bit.

Crveno cvije e. ovjene rožice.

Cvr ak cvr i. r ok r i.

Ovo je svinjsko crijevo. Ovo su svinjska riva.

Zemlja crvenica. Zemja ovjenica.

U jabuci je crv/crvi . Va jaboku je rv.

10. Akcentuacija (iz ogleda govora).

Stariji dvonaglasni sustav. Akut izostaje.

11. Status fonema /l/

ljudi – judi	zemlja – zemja
ljubav – jubav	proklet – prokjet
kvaka – kjuka	pljuvati – pjuvat
prosja iti – prosit	prijatelj – prijatel

12. Vokalizacija „slaboga šwa“

mlin – malin

mlinar – malinar

gdje – kadi

(ideš) sa mnom – reš smonun

reci meni – recimi.

13. Tendencija za rastere enjem napetih rubnih zona sloga

a) po etne:

ptica – tica/ti

p ela – ela

pšenica – enica

gdje – kadi

nigdje – nigdire

b) do etne:

kiša – dož G (nema) kiše – ni dožja

jedan – jedan, jedna – jedna, jedno – jedno

nijedan – nijedon, nijedna – nijena, nijedno – nijeno

svejedno – sejeno, sejdnako

odmah – vaje

nikome – nijenomu.

14. Preinaka nepravih konsonantskih skupina /š / i /ht/

sg.

To je moja k i. To je moja h i.

Nemam k eri. Niman h ere.

Dajem k eri. Dajen h eri.

Vidim k er. Vidin h er.

Moja k eri! Moja h eri!

Govorim o mojoj k eri. Govorin o svojoj h eri.

Idem s k eri. Rren zo h erun.

pl.

Moje k eri su najbolje . Moje h ere su najboje.

Nemam k eri za udaju. Niman h eri za ženidbu.

Svojim k erima dajem ve eru. Svojin h eran dajen vi eru.

Jedanput tjedno vidim svoje tri k eri. Jedanput na šetemanu vidin svoje tri h ere.

O k eri moje! O h ere moje!

Svi lijepo govore o mojim k erima. Svi lipo ganaju o mojin h eran.

Svake nedjelje idem u crkvu sa svojim k erima. Soku nediju ren crikvu zo svojimi h erami.

Htjeti: htjela sam, htjelo je, htio sam...

Otela san, otelo je, ote son.

15. Ograni enje distribucije fonema /v/ ispred slogotvornoga /r/

svraka – šoja/pinkuz/sraka

etvrti – etrtri

etvrtak – etrtok

svrab – srab

svekrva – ponica

vrsto – jako

vrš e – ja e

tvrd/-a/-o – tvrd, tvrda, tvrdo

stvrdnuti – stvrdnut

cvr ak – r ok

cvr iti – r at

vrabac – pinkuz.

16. Zatvaranje kratkih vokala /e/ i /o/ izvan akcenta, naj eš e ispred akcenta

onaj/ona/ono – onajsti, onajsta, onajsto

onoga – onoga, onima – onimi

ovaj/ova/ovo – ovajsti, ovajsta, ovojsto

ovoga, ovima – ovoga, ovin

obe ao/obe ala/obe alo – obe a, obe ala, obe alo

ostati – ostat

onako – onako

oprostiti – oprostit

otac – otoc

ognjište – ognjiš e

ovdje ovdi.

17. Zamjena finalnoga nastava noga /-m/ > /-n/

(Iz ogleda govora).

u imenica: h eron, materun

u pridjeva: lipon, rmin

u zamjenica: s manun, š njin

u brojeva: sedan, oson.

u glagola: domišjan, znan

u nepromjenjivih rije i: baren, in

2. MORFONOLOŠKE POJAVE

1. Zamjena finalnoga /-l/ vokalom /-a/

a) Na završetku unutrašnjeg sloga:

dolci – dolci

bolestan/bolesna/bolesno – slab, slaba, slabo

podne – podne

telci, telca – telci, telca

mulci, mulca – mulci, mulca

palci, palca – palci, palca

kolac, kolca, kolci – koloc, kolca, kolcu.

b) Na kraju rije i:

- u imenica:

sol – sol bol – bol

vol – vol stol – stol

an eo – angel cipela – postol

kotao – kotol

- u pridjeva:

debeo – debel veseo – vesel

gol – gol topao – tepol

cio – cel kiseo – kisel

- u jednini muškoga roda glagolskih pridjeva radnih:

uo – u vratio – vrnu

prolazio – pasiva orao – ora

mislio – misle pio – pi

bio – bi plakao – plaka

držao – drža volio – vole

hodao – hode sjedio – side

gorio – gore htio – ote

želio – žele imao – ime

darovao – darova kupio – kupi

znao – zna tukao – toko.

2. Zamjena /a/ > /e/ u korijenskom morfemu rije i kresti i resti

On e opet krasti kao i prije. On e krast koti i prvo.

On je ukrao. On je ukra.

Ona je ukrala. Ona je ukrala.

Trava e brzo narasti. To e brzo narast.

Po eo je rasti. Po e je rast.

Dijete raste. Dite raste.

On/ona/ono je naraslo. Narasa, narasla, naraslo.

Prsti su srasli. Prsti su srasli.

Rana je zarasla. Rana je zacelela.

Vrabac cvrku e. Pinkuz kanta.

3. Upitna i odnosna zamjenica u zna enju „koji“

Koji je danas dan? Ki je donos dan?

Koja je to ženska? Ka je to ženska?

Koga nema doma? Koga ni doma?

Kojega je to dana? Ki je to dan?

Kojemu dje aku ideš? Komu fantinu reš?

S kojim se sapunom pereš? S kin se sapunon pereš?

Neka plati onaj koji je popio. Neka plati onajsti ki je popi.

To je djevojka o kojoj ti pri am. To je divojka za ku/kujstu ti ganan.

4. Prezent s okrnjenom i neokrnjenom osnovom * gręd-/gr-

Ja idem na njivu. Ja ren va poje.

Ti ideš na njivu. Ti reš va poje.

On ide na njivu. On re va poje.

Mi idemo na njivu. Mi remo va poje.

Vi idete na njivu. Vi reste va poje.

Oni idu na njivu. Oni redu va poje.

5. Oblici osnove praslavenskoga glagola *idti s konsonantskom skupinom /-jt/, i prezentske s konsonantskom skupinom /-jd/

a) Infinitiv:

do i – prit obi i – oba

na i – na pro i – pasat

izi i – zi u i – u

po i – po.

b) Prezent:

do e – pride obi e – obajde na e – najde

pro e – pasa izi e – zijde, u e – unijde

po e – parti pobjegne – pobigne.

6. Odraz praslavenske skupine /*v s-/ u osnovi neodreene zamjenice kao vas i sv-

Vidim vas. Vidin vas.

Svi su ovdje. Svi su ovdi.

Svatko voli sunce. Soki voli sonce.

Svaki dan pada kiša. Soki dan pada dož.

Svejedno mi je. Sejeno mi je.

Svoj teret nosim sam. Svoje brime nosin san.

Svu no sam bdio. Svu no son bdi.

Svega mi je dosta. Svega mi je dosta.

Svemu se veseli. So emu/so en se veseli.

Sa svima je dobar. Zo svimi je dobor.

Od svih se boji. Od svih se boji.

Sve žene su lijepe. Sve ženi su lipe.

Sva se djeca igraju. Svi se dica igraju.

7. Oblik osnove s otvrdlom /-j/ protezom u prilogu jopet

Želim vas opet vidjeti. Želin vas jopet vit.

Opet nisi jeo. Jopet nisi ja.

8. Oblici osnova pokaznih zamjenica bez sekundarnog naveska

Taj je stol susjedov. Ta sol je od suseda.

Ovaj vol je lijep. Ova vol je lip.

Onaj vrt nije naš. Ona vrt ni naš.

9. Oblici prezentske osnove praslavenskoga glagola *mogti s rotacizmom

Ja mogu skakati. Ja moren skakat.

Ti možeš pjevati. Ti mores kantat.

On može sijati. On more set.

Mi možemo plesati. Mi moremo toncat.

Vi možete jesti. Vi morete jis.

Oni mogu putovati. Uni moru putovat.

Pomogni mi. Pomori mi.

Oni mi uvijek pomognu. Oni mi vavik pomoru.

10. Oblici osnove s analoški palataliziranim finalnim velarom

Reci glasno. Reci naglas.

Recite glasno. Recite naglas.

Ispeci mi jednu kobasicu. Sfrigaj mi jenu kobasicu.

Posijeci šumu. Posi i drmun.

11. Izostajanje sibilarizacije

Svjedoci su te vidjeli. Svedoki su te videli.

To su vrazi. To su vragi.

Orasi su zdravi. Orihi su zdravi.

Narasli su kozi rozi. Kozi su narasli rogi.

Na ruci mu je sat. Na ruki mu je ura.

Na nozi su mu papu e. Na nogi su mu kopice.

12. Oblici osnova nekih riječi s reduciranim početnim vokalom

Uzimam iz ormara. Ziman zo bikabita.

Nositi iz kuće. Nosit z ku e.

Vino iz konobe. Vino z konobi.

Dolaziti iz Pule. Prit s Poli.

Veslati s veslom. Veslat z veslon.

Mladići sa šeširom. Mladi s klobukon.

Sjekao je s kosirom. Siko je s kosiron.

Suza iz oka. Suza z oka.

Gnoj iz rane. Gnjoj z rani.

Školjka iz mora. an ara z mora.

Radost iz vina. Veselje z vina.

Tuga iz njega izlazi. Tuga ž njega re von.

Bježi mi konac iz igle. Biži mi konac z igli.

Izgubio sam novac. Zgubi son šoldi.

Iskopao sam krumpir. Zikopa son kumpir.

Palo je ispod stola. Palo je spod stola.

Iznad krova je ptica. Zgora krova je ti .

Ispunio sam obe anje. Spone son o son obe a.

Bila sam između dvije vatre. Bila son mej dva ognja.

Izmlatio je magarca. Natoko je osla.

Ispraznio mi je džepove. Sprazni mi je žepi.

Izlomio je kruh. Zlome je kruh.

13. Oblik glagolskoga pridjeva radnoga *idti

On je išao po vodu. On je šo po vodu.

Marija je išla kući. Marija je šla doma.

Dijete je išlo s nama. Dite je šlo s nami.

14. Gpl. osobne zamjenice oni : hi < ih

Nema ih kod ku e. Ni jih doma.

Ne emo ih vidjeti. Ne emo jih vit.

15. Zanijekani oblici prezenta glagola „imati : nimam, ni i glagola „biti“ – nis.

Nemam, nemaš, nema, nemamo, nimate, nemaju vremena.

Niman, nimaš, nima, nimamo, nimate, nimaju vrimena.

16. Slabljenje napetosti u finalnoj zoni sloga.

Nema te nigdje. Ni te nigdire.

Na i eš jabuku. Naj eš jaboko.

On ima dvadeset godina. On ima dvajset let.

Ona ima trideset ovaca. Ona ima trejset ovac.

Ivan ima petnaest godina. Ivan ima petnajst let.

17. Posvojna zamjenica ž.r. njeje, njejega

Nema njezinoga muža. Ni nje muža.

Ovo je njezino. Ovo je nje.

Ovo je njezin muž. Ovo je nje muž.

Ovo je njezina marama. Ovo je nje facol.

TERENSKI UPITNIK ZA ISPITIVANJE
SREDNJO AKAVSKOGA ILI IKAVSKO-EKAVSKOGA
DIJALEKTA

MJESNI GOVOR DOBRINJA

PODACI O ISTRAŽIVAČU

ISPITIVA ICA: ANITA JELENOVIĆ
E-POŠTA: anitajelenovic@yahoo.com
TELEFON: 091 890 6105
OBAVJESNICA: NADA SIMOVIĆ (1962.)
DATUM ISTAŽIVANJA: 6. 8. 2014.

1. PODACI O PUNKTU

1. Ime mjesta: Dobrinj.
2. Broj stanovnika: stotinadeset i dva.
3. Imena susjednih mjesta: Kras, Gabonjin, Sv. Vid, Gostinjac, Hlapa
4. Koji grad služi kao neposredni centar okoline (privredni, administrativni itd.)?
Krk.

5. U koju školu djeca odlaze?

U OŠ Frana Krste Frankopana, Dobrinj.

6. Kojim se zanimanjem bavi većina stanovništva?

Većina se stanovništva bavi turizmom. Ostalo su umirovljenici.

7. Naziv stanovnika (etnik) za punkt u kojem se ispituje.

Muški: Dobrinjoc (Gradac).

Ženski: Dobrinjka (Gradarica).

8. Pridjev od imena mjesta u kojem se ispituje.

Dobrinjski.

9. Prezimena raširena u mjestu

Kirinić, Fugošić, Gržetić, Crnić, Fanuko, Strižić, Brusić, Barbalić, Crvić.

10. Najčešći muški i ženski imena.

Muška: Ivan, Anton, Antelko, Branko, Josip, Mladen.

Ženska: Ana, Marija, Marica, Nada, Stanka.

11. Koja su sela u blizini za koja vam se čini da imaju isti govor?

Kras, Gostinjac, Hlapa.

12. Koja su sela u blizini za koja vam se čini da govore drugačije? U čemu je razlika?

Šilo – ima zamjenicu -a, za razliku od ostalih mjesta koji imaju zamjenicu -o.

2. PODACI O OBAVJESNICI

1. Ime i prezime (porodi ni nadimak):

Nada Simovi

2. Godina ro enja:

1962.

3. Mjesto ro enja:

Rijeka

4.O evo mjesto ro enja:

Županje

5. Maj ino mjesto ro enja:

Hlapa

6. Broj predaka ro enih u obavjesni inom mjestu ro enja:

Osam predaka.

7. Mjesto iz kojega je bra ni drug.

Vi a (Srbija).

8. Gdje je i koliko dugo obavjesnica živjela izvan svoga mjesta

Nije živjela izvan svoga mjesta.

9. Je li pismena?

Da.

10. Školovanje

Završena srednja škola.

11. Zanimanje

Ra unovodstveno-financijski djelatnik.

3. ISPITIVANJE JEZI NIH ZNA AJKI

➤ FONOLOŠKE OSOBITOSTI

1. Refleks jata (iz ogleda govora).

Ikavski-ekavski refleks jata: vетор, del, verovat, ovik, lipa, slip, divojka, Stipanja.

2. Trojak rezultat jotacije primarne (praslavenske) konsonantske skupine:

/*dj/ > /j/ž/d’/

tu i – tuji	tu a – tuja
tu ina – tujina	gra ani – judi
gra anski – grajanski	gra anka – grajanka
gra anin – grajan	mla i – mlaji
tvr i – trdiji	tvr a – tvrja
an eo – anjel	me u – mej
izme u – meju	sla i – slaji
ro enje – rojenje	gla i – glaji
me a – meja	
vlastita imena romanskoga podrijetla – Anjela, Anjelo, Anjelina, Ejidio...	

3. Dvojak rezultat jotovanja konsonantske skupine /*skj/, /*stj/ > /št/š/ .

ognjište – ognjiš e	natašte – natoš e
štucati – š ucat	uštipnuti – uš ipnut
štipati – š ipat	dvorište – dvoriš e
kliješta – kliš a	grož e – grozdovi
iskati – iskat	stiskati – stiskat.
štap – š ap	

Prezent glagola (konjugirati glagol kroz sva tri lica jd. i mn.):

iskati – iš eni, iš eš, iš e, iš emo, iš ete, iš u
stiskati – stiš en, stiš eš, stiš e, stiš emo, stiš ete, stiš u
šuškati – šuškan, šuškaš, šuška, šuškamo, šuškate, šuškaju.

4. Rezultat jotovanja konsonantske skupine /*zgj/ > /žd/.

Danas pada *kiša*. Donos pada dož.

Danas *kiši*. Donos dožji.

Ve dva mjeseca nema *kiše*. Dva miseca ni dožja.

Ovoj *kiši* nema kraja. Ovon dožju ni kraja.

U glavi je *mozak*. Va glavi su možnjeni.

On nema *mozga*! On nima pameti.

5. Dvojak razvoj staroga prijedloga *v > u/va:

e) *v >u kao samostalan prijedlog:

sg. Idem u ku u. Gren ku u.

Idem u šumu. Gren va drmun.

U ku i su djeca. Va ku i su dica.

U šumi rastu gljive. Va drmunu rastu pe urvi.

pl. U ku ama je toplo. Va ku ah je teplo.

U šumama nema vukova. Va drmuni ni vuki.

f) u složenicama

Moram rano ustati. Moran se rano stat.

To mi je unuka. To mi je vnuka.

Ona je udovica. Ona je dovica.

g) *v > va:

uvijek – vavik

uskrnsni – vozonski

Uskrs – Vozon.

h) Reducirano prefiksalno *v > / /

Ova je telad dobro *uzgojena*. Ove telci su dobro vazgojeni.

Ustali su jutros rano. Stali su se jutros rano.

Uve er je svježije. Nave er je friškije.

Usred dvorišta. Vosrid dvora.

6. Dvojaki refleks prednjeg nazalnog vokala /e/ kao /a/ iza palatala, a kao /e/ u ostalim pozicijama.

Primio sam pismo. Prije son list.

Posao uvijek valja po eti. Delo vavik rabi po et.

Najljepši je doma i jezik. Najlipši je doma i govor.

Je am je dobar za maneštru. Ozimoc je dobar za maneštru.

Pile a jetra. Pile a žigerica.

Žedan sam. Žejon son.

Volim meso. Volin meso.

Imam pet godina. Iman pet let.

Deset prstiju. Deset prsti.

U staji je govedo. Va štaji je vol.

7. Oblik upitne i odnosne zamjenice a (<*), te oblika ega/ esa, ništo i niš.

Što radiš? o delaš?

ega nema? esa ni?

Ho eš li što popiti? eš ogod popit?

Što ti je to? o ti je to?

Ništa ne znam. Niš ne znan.

Nešto bih ti rekao. Ni bin ti reko.

Zašto pitaš? Za pitas?

Na što si to stavio? Na si to stavi?

Sve što ti srce želi. Se o ti srce želi.

Po što si otišao u trgovinu? Po si šo va butigu?

iji je on? iji je on?

ija je to k i? ija je to h i?

ije je ovo dijete? ije je ovo dite?

iji je ovo muž? iji je ov muž?

ija su to polja? ija su to poja?

To nije ni ije. To ni ni ije.

To nije ni ija briga. To ni ni ija briga.

To je sva ija briga. To je sva ija briga.

Moram žuriti jer je kasno. Moran se fugat aš je kosno.

8. Dvojaki oblik prijedloga *k de > kadi/di

Gdje si bio/bila? Kaj si bi?

Nigdje nije tako dobro. Nigdire ni tako dobro.

Gdje je to? Kaj je to?

Idem tamo gdje mi je bolje. Gren tamo kadi mi je boje.

Svugdje ima neba. Sogdi je neba.

Posvud je blato. Sokuda je blato.

9. Praslavenska konsonantska skupina /* r/

Ovaj sir je crvljiv. Ta sir je rvljiv.

Crn kao ugljen. rn koti ugjev.

Crno vino. rno vino.

Crnje ne može biti. rnije ne more bit.

Crveno cvije e. ovjene rožice.

Cvr ak cvr i. r ok r i.

Ovo je svinjsko crijevo. Ovo su svinjska riva.

Zemlja crvenica. Zemja ovjenica.

U jabuci je crv/crvi . Va jaboku je rv.

10. Akcentuacija (iz ogleda govora).

Stariji dvonaglasni sustav. Akut izostaje.

11. Status fonema /l/

ljudi – judi	zemlja – zemja
ljubav – jubav	proklet – prokjet
kvaka – kjuka	pljuvati – pjuvat
prosja iti – prosit	prijatelj – prijatel

12. Vokalizacija „slaboga šwa“

mlin – malin

mlinar – malinar

gdje – kadi

(ideš) sa mnom – reš smonun

reci meni – recimi.

13. Tendencija za rastere enjem napetih rubnih zona sloga

c) po etne:

ptica – tica/ti

p ela – ela

pšenica – enica

gdje – kadi

nigdje – nigdire

d) do etne:

kiša – dož G (nema) kiše – ni dožja

jedan – jedan, jedna – jedna, jedno – jedno

nijedan – nijedon, nijedna – nijena, nijedno – nijeno

svejedno – sejeno, sejdnako

odmah – vaje

nikome – nijenomu.

14. Preinaka nepravih konsonantskih skupina /š / i /ht/

sg.

To je moja k i. To je moja h i.

Nemam k eri. Niman h ere.

Dajem k eri. Dajen h eri.

Vidim k er. Vidin h er.

Moja k eri! Moja h eri!

Govorim o mojoj k eri. Govorin o svojoj h eri.

Idem s k eri. Rren zo h erun.

pl.

Moje k eri su najbolje . Moje h ere su najboje.

Nemam k eri za udaju. Niman h eri za ženidbu.

Svojim k erima dajem ve eru. Svojin h eran dajen vi eru.

Jedanput tjedno vidim svoje tri k eri. Jedanput na šetemanu vidin svoje tri h ere.

O k eri moje! O h ere moje!

Svi lijepo govore o mojim k erima. Svi lipo ganaju o mojin h eran.

Svake nedjelje idem u crkvu sa svojim k erima. Soku nediju ren crikvu zo svojimi h erami.

Htjeti: htjela sam, htjelo je, htio sam...

Otela san, otelo je, ote son.

15. Ograni enje distribucije fonema /v/ ispred slogotvornoga /r/

svraka – šoja/pinkuz/sraka

etvrti – etrtri

etvrtak – etrtok

svrab – srab

svekrva – ponica

vrsto – jako

vrš e – ja e

tvrd/-a/-o – tvrd, tvrda, tvrdo

stvrdnuti – stvrdnut

cvr ak – r ok

cvr iti – r at

vrabac – pinkuz.

16. Zatvaranje kratkih vokala /e/ i /o/ izvan akcenta, naj eš e ispred akcenta

Kako se kod vas kaže:

onaj/ona/ono – onajsti, onajsta, onajsto

onoga – onoga, onima – onimi

ovaj/ova/ovo – ovajsti, ovajsta, ovojsto

ovoga, ovima – ovoga, ovin

obe ao/obe ala/obe alo – obe a, obe ala, obe alo

ostati – ostat

onako – onako

oprostiti – oprostit

otac – otoc

ognjište – ognjiš e

ovdje ovdi.

17. Zamjena finalnoga nastava noga /-m/ > /-n/

(Iz ogleda govora).

u imenica: h eron, materun

u pridjeva: lipon, rmin

u zamjenica: s manun, š njin

u brojeva: sedan, oson.

u glagola: domišjan, znan

u nepromjenjivih rije i: baren, in

2. MORFONOLOŠKE POJAVE

1. Zamjena finalnoga /-l/ vokalom /-a/

c) Na završetku unutrašnjeg sloga:

dolci – dolci

bolestan/bolesna/bolesno – slab, slaba, slabo

podne – podne

telci, telca – telci, telca

mulci, mulca – mulci, mulca

palci, palca – palci, palca

kolac, kolca, kolci – koloc, kolca, kolcu.

d) Na kraju rije i:

- u imenica:

sol – sol bol – bol

vol – vol stol – stol

an eo – angel cipela – postol

kotao – kotol

- u pridjeva:

debeo – debel veseo – vesel

gol – gol topao – tepol

cio – cel kiseo – kisel

- u jednini muškoga roda glagolskih pridjeva radnih:

uo – u vratio – vrnu

prolazio – pasiva orao – ora

mislio – misle pio – pi

bio – bi plakao – plaka

držao – drža volio – vole

hodao – hode sjedio – side

gorio – gore htio – ote

želio – žele imao – ime

darovao – darova kupio – kupi

znao – zna tukao – toko.

2. Zamjena /a/ > /e/ u korijenskom morfemu rije i kresti i resti

On e opet krasti kao i prije. On e krast koti i prvo.

On je ukrao. On je ukra.

Ona je ukrala. Ona je ukrala.

Trava e brzo narasti. To e brzo narast.

Po eo je rasti. Po e je rast.

Dijete raste. Dite raste.

On/ona/ono je naraslo. Narasa, narasla, naraslo.

Prsti su srasli. Prsti su srasli.

Rana je zarasla. Rana je zacelela.

Vrabac cvrku e. Pinkuz kanta.

3. Upitna i odnosna zamjenica u zna enju „koji“

Koji je danas dan? Ki je donos dan?

Koja je to ženska? Ka je to ženska?

Koga nema doma? Koga ni doma?

Kojega je to dana? Ki je to dan?

Kojemu dje aku ideš? Komu fantinu reš?

S kojim se sapunom pereš? S kin se sapunon pereš?

Neka plati onaj koji je popio. Neka plati onajsti ki je popi.

To je djevojka o kojoj ti pri am. To je divojka za ku/kujstu ti ganan.

4. Prezent s okrnjenom i neokrnjenom osnovom * gręd-/gr-

Ja idem na njivu. Ja ren va poje.

Ti ideš na njivu. Ti reš va poje.

On ide na njivu. On re va poje.

Mi idemo na njivu. Mi remo va poje.

Vi idete na njivu. Vi reste va poje.

Oni idu na njivu. Oni redu va poje.

5. Oblici osnove praslavenskoga glagola *idti s konsonantskom skupinom /-jt/, i prezentske s konsonantskom skupinom /-jd/

c) Infinitiv:

do i – prit obi i – oba

na i – na pro i – pasat

izi i – zi u i – u

po i – po.

d) Prezent:

do e – pride obi e – obajde na e – najde

pro e – pasa izi e – zijde, u e – unijde

po e – parti pobjegne – pobigne.

6. Odraz praslavenske skupine /*v s-/ u osnovi neodreene zamjenice kao vas i sv-

Vidim vas. Vidin vas.

Svi su ovdje. Svi su ovdi.

Svatko voli sunce. Soki voli sonce.

Svaki dan pada kiša. Soki dan pada dož.

Svejedno mi je. Sejeno mi je.

Svoj teret nosim sam. Svoje brime nosin san.

Svu no sam bdio. Svu no son bdi.

Svega mi je dosta. Svega mi je dosta.

Svemu se veseli. So emu/so en se veseli.

Sa svima je dobar. Zo svimi je dobor.

Od svih se boji. Od svih se boji.

Sve žene su lijepe. Sve ženi su lipe.

Sva se djeca igraju. Svi se dica igraju.

7. Oblik osnove s otvrdlom /-j/ protezom u prilogu jopet

Želim vas opet vidjeti. Želin vas opet vit.

Opet nisi jeo. Opet nisi ja.

8. Oblici osnova pokaznih zamjenica bez sekundarnog naveska

Taj je stol susjedov. Ta sol je od suseda.

Ovaj vol je lijep. Ova vol je lip.

Onaj vrt nije naš. Ona vrt ni naš.

9. Oblici prezentske osnove praslavenskoga glagola *mogti s rotacizmom

Ja mogu skakati. Ja moren skakat.

Ti možeš pjevati. Ti mores kantat.

On može sijati. On more set.

Mi možemo plesati. Mi moremo toncat.

Vi možete jesti. Vi morete jis.

Oni mogu putovati. Uni moru putovat.

Pomogni mi. Pomori mi.

Oni mi uvijek pomognu. Oni mi vavik pomoru.

10. Oblici osnove s analoški palataliziranim finalnim velarom

Reci glasno. Reci naglas.

Recite glasno. Recite naglas.

Ispeci mi jednu kobasicu. Sfrigaj mi jenu kobasicu.

Posijeci šumu. Posi i drmun.

11. Izostajanje sibilarizacije

Svjedoci su te vidjeli. Svedoki su te videli.

To su vrazi. To su vragi.

Orasi su zdravi. Orihi su zdravi.

Narasli su kozi rozi. Kozi su narasli rogi.

Na ruci mu je sat. Na ruki mu je ura.

Na nozi su mu papu e. Na nogi su mu kopice.

12. Oblici osnova nekih riječi s reduciranim početnim vokalom

Uzimam iz ormara. Ziman zo bikabita.

Nositi iz kuće. Nosit z ku e.

Vino iz konobe. Vino z konobi.

Dolaziti iz Pule. Prit s Poli.

Veslati s veslom. Veslat z veslon.

Mladići sa šeširom. Mladi s klobukon.

Sjekao je s kosirom. Siko je s kosiron.

Suza iz oka. Suza z oka.

Gnoj iz rane. Gnjoj z rani.

Školjka iz mora. an ara z mora.

Radost iz vina. Veselje z vina.

Tuga iz njega izlazi. Tuga ž njega re von.

Bježi mi konac iz igle. Biži mi konac z igli.

Izgubio sam novac. Zgubi son šoldi.

Iskopao sam krumpir. Zikopa son kumpir.

Palo je ispod stola. Palo je spod stola.

Iznad krova je ptica. Zgora krova je ti .

Ispunio sam obe anje. Spone son o son obe a.

Bila sam između dvije vatre. Bila son mej dva ognja.

Izmlatio je magarca. Natoko je osla.

Ispraznio mi je džepove. Sprazni mi je žepi.

Izlomio je kruh. Zlome je kruh.

13. Oblik glagolskoga pridjeva radnoga *idti

On je išao po vodu. On je šo po vodu.

Marija je išla kući. Marija je šla doma.

Dijete je išlo s nama. Dite je šlo s nami.

14. Gpl. osobne zamjenice oni : hi < ih

Nema ih kod ku e. Ni jih doma.

Ne emo ih vidjeti. Ne emo jih vit.

15. Zanijekani oblici prezenta glagola „imati : nimam, ni i glagola „biti“ – nis.

Nemam, nemaš, nema, nemamo, nimate, nemaju vremena.

Niman, nimaš, nima, nimamo, nimate, nimaju vrimena.

16. Slabljenje napetosti u finalnoj zoni sloga.

Nema te nigdje. Ni te nigdire.

Na i eš jabuku. Naj eš jaboko.

On ima dvadeset godina. On ima dvajset let.

Ona ima trideset ovaca. Ona ima trejset ovac.

Ivan ima petnaest godina. Ivan ima petnajst let.

17. Posvojna zamjenica ž.r. njeje, njejega

Nema njezinoga muža. Ni nje muža.

Ovo je njezino. Ovo je nje.

Ovo je njezin muž. Ovo je nje muž.

Ovo je njezina marama. Ovo je nje facol.

TRANSKRIPCIJA GOVORA

OBAVJESNICA: Dinka Justinić, rođena 1934. godine

DATUM ISTRAŽIVANJA: 5. kolovoza 2014.

Pravite mi, kako ste hodeli školu?

... aži e su hodli na Sužnji Klanci su hodli i Trib je i Svjeti Ivan to je svihod lo Gradi, ažupnje su hodli Pješčestica. On vrme kada sonjeli, a su bili su, bili, aš su bile trsestr, posle ih je bilo pet... hodli su od Žestica ondrt.

...B1 je dopadne i zapadne. Menje bimeštr Musor ni i meštr Vlado, no 1 to dana manaka nismo, Talijane. Kad je bret ondrt smo užilki Piturce unni školi bili. Kje ot hodt je hod, kinan. Nasubli svetinu hodli. Za vreme rata nasu hodli svetlu, a imli smo tamo zددma, tamo kaj je but ga na Gostnjci.

A ki se dalje školoval?

Ženska nješljana nka jen, a muškušlj, manako jesemo Jlica Mšica on je bila školu i tisu bili starije... i Štifica Škriv nova od lenki mrt, a drugogon jedan, nbenika jedan. Aduhori je bilo, inžinjéri da, muškuš je bilo da. Od traje do trejšte, maske rosviki muškuš je bila škola.

Koliko je ta škola trajala?

sto je bilo etre 1 ta su bili v Ruk.

... ma kako bi reklamn smisla, nesveti bili. Kje ot jek, a kinan. Sošt fetun to smrali, kada se Tutanosla, ali...

Onda niš, a ste nakon škole?

Niš, dama bili, kotisod. Smjer nisobran.

S kolko let ste se ženili?

Dvajšet re.

Ondra je kumpromatrasvznit, sveje mrađaviti nabolopregovora da je niksa strane hod izvredno kakovom diju dlat, veže je bako bi reklam, opomjenjen. Iviđe ktippercrkim su, tako jenvedicli p. Sve je bilo njegovo istriji, mslnri diteji sumrali

posl šat i ml di i pirovji, sv. Od strane mlade je vše zapoved, nje b glavnji n go od nevestice.

Kako je to izgledao? Sopelice su bile?

Sopelice je imala isto imenica, jer nije bila harmatica. Bila je i jenida država, nješto. Aš smisli mi, ovaj, kada smo se ženili isto smo imali armniku i sopelicu. I bila je i pravila pravila. A jedi su imali i sasmo armniku. Mjebartnica, ako ne samo armniku. Ovako je bila prava, ako je bila njeni prijatelji, onda tisu njeviše imali armniku, ako je bila i prijateljica onda tisu imali i jenida država. I hodilo je kako radi sad, sljedovanje hrana, ali je kumparhod rassada mreže, ako je on za vrijeme viđe rebi se bila isto tončvalo i gvoriti drživo, jeko su onda tigvoriti drživo bito kumpari su mrali i ako je bila viktori reklamirala, da je vniči onda tibinrekakovo gđ... i, bez nevesticu ukrst, toga nje bila, toga nje bila. Nevesticu ukrst se je mralo i onnj, iskrtju su mrali i ako su ju otlijutu pustitju sljedno, dobr, ako ne mraje platit kumpar. A kada su njih prekrižili kada je hodila crik, onda tsumrali, manje sedovalo tlikošli, njeviše sedelo potvina i pregovarali su.

A to je od rana jutra krenulo?

Ne ne, ja znaju pravila nje bilje, rano se je hodilo, ako si mra povećalo zgradu, onda tisiv... to je mralo bato podnješ, da prati zgradu daska prude na Gostnjoc i trputmantinjdu se je soplidkla prude nevestica vnik i daska se sprviš, vnik je bivalo njeviše kolo trh, ovako kakav štajanje bila. Ako je bila zimski jednada je bilo r nije, ako je bilo jednodraje bilo kšnije. Kakav vrijeme, kako bila reklamirala.

Osim o su krali nevesticu, jesu delali još kakove gluposti?

Ma ne. snoto su, bijabli zlijito se je znalo podvjeti ptičju zetu. Da i on je, ali za vrijeme, iza veće kada prdeš venu zo crkvje to bilo. Njeprije je bila tunc, onpasat kolo plce tnoći onda tibi bili polka nevesti i nevestica, onda tso rditeljima i onda tizatgave bi bili. I onda tibi bili prišlo po stâru obojen, tamo prije nego bila šla na vjernu recimo i s pogajanjem, ali obavezno bili stari prišlo. Kada smo se mi je Miki Tari, nje bila kosila, a Osip Brović je bila hteti prnesla sunaeverhi tako... verigisu stvili mu vaodljivo i onda tisu crjaval stavljal venu, kum dije su dali ja ma ne smjer... smehi, smehi ogledsu mogli smišljeno na nje.

To su samo muški delali ili su i ženske znale bit...?

Bili su i ženske, ali n jviše su mušk, n jviše su mušk. Vađom h se je n jviše, vađ mih d kla n b lo su d ma... t i n ša Dr gica od Š la, on su h tili par d d li, spoj li dvije s be i hodnik i ondr t j ne zn n k liko j h je bil, jer j još ondr n s bil P ji k liko jih je bil na pir. Tko zn n da su i Kn zi i on su h tili isto par d i ek j još n gdi P ji, za nj h son s gura i u Kn zi a... j par n ako su im li v e prost rije, ako su b li kump ri ondr t bi b li u kump ri na in li p r, n s m ra ga d ma. Va ijoj g d k i, ako je b la v a, a da se r g t.

A tonoc je bi?

K ko i sad. I va n šnj h su hod li kako idu i sad n ki, k v li da nj n b d.

A nisu se va nošnjah ženili?

Ne.

... v š, moj m t i ot c, v kol t im n j. Mar ni ga st vimo, ma n gda ši n gda ne. Govor n d kla ne b deš v a, šk da je da se rask da k da je n st r, a od M rti m t mi ga je dešv la, aš on ga je nos vala va n šnji, ondr t ga je šl opr t, st vila je dr g kord licu ond ga je opr la, pa je sp r zasti, n kad više .

... dešv se zn š z ? J v d n, m lo dic n su k ti smo n gda m smo to uv li i gj dali, a don ska... ne samo n šnju, i j gra ke i sv ... ne bacil ju... im se, al ne zn se d kla e se im t, a na dr gu b ndu, ne zn n m rda je i b je tak, n go k ko smo m .

M , j rec mo, j son im la m n sm b li va skudici, n od hr ni n od r bi, jer su b li tr str ci M rik h i n n je v je iza r ta, va r tu je ot c d l va Košj ni u fr tar, im li smo. Od vi a T r i a ot c i m j ot c su t mo d lali, on su zid li i popr vjali cr kv i on se je i ondr t m smo im li, fratr su im li i la i ž ta rec mo, ali m smo im li, r bu smo još prod vali n jviše v R s ku, aš n n je z M rk prihaj lo i tet Mar ja, rec mo D šica on je im la malo m nje, jer nj h je bil sed n, a m smo b li samo tr. Ondr t sed n i tr ne m rujen ko ž v t, nikak re. A se jen ko je prihaj lo i vici F goši u i n n, e. Tko da ja n s bil, m slin r , va skudici od r bi. N jprve n jlonki, n jprve grlice su p eli b li, pedes t i š ste smo j i D šica dobil . A još ih ondr t n b lo. Konpl t n ušnice i n rukvice i grlicu, to je sve n ša na p kla razd mala, mogl h je i don ska im t za spomenu. N ka n si, dic t ko ti je v vik b lo p k i don ska. K p š nj j pak ti gum c, vr ga ako su j j tr d ni... n gda z nome jen , n gda dv i više h n , više h je po dvor i va smet .

... n bil kr ji, n se gj dalo, e t i don ska p r, ne zn š pr du naj st se, ali s mo da su na ra un , ma n nka ni j st... a drugd to je b lo kako da si na žurn di. N se prest lo ni kant t, ni

tonc t ni... j ko, j ko se je do tog drž lo. I ml di i st ri i dic , sv , sv su zn li, sv . J , M la je tr jset smo, P va i tr jš sto, ja tr js et to mi smo u nj h, njeg va m t je zn la i od M rti m t on su zn li k nt t i tar nkat i sv , ma n b lo d na da nism mi u nj h, š lušij ru smo zv li pod balat run je b la k hinja v la t t se s mo kuh lo za prašc i rak ja, kon ba, mi smo t t tonciv li i p lku i maž rku i t noc i c lo sel zbog dic , a bar n mi ond k smo b li. Dv su b li Tr bi i, M la on su b li dv , mi smo bili dv , T r i i vi i Os pi , dv oni dr g T r i i Os pi i vi dv , F goši vi i Os pi dv , to su s mo Os pi i vi b li, pa si h m ra zv t po n dimku.

Kako je Vaš nadimak?

Men nikak re, br ta mi zov Os pi D nkin, š je Os pi b lo da, m slin r ondr t na bliz i nda Os pi a B rovi a, njeg su zv li Os pi B rovi , n šega su zv li Os pi D nkin, a od vice oc su zvali Os pi R kov, br ta su mu zv li vi Os pa R kova još i Os pa R kova.

Kako ste onda Vi dobili ime Dinka, a Vi niste rojeni na Luciju?

J san r ena na Luc ju i ot li su m t, ali tet ni d l , da on kad je šl p vi p t V bnik s r šnj n i da je prišl jen ž nska i da se je zval D nka i da n ka b de D nka i ondr t je i Gr di p kla jen D nka prišl . N n nka jen Luc je va moj vr me b lo n , ni star je ni ml je, j ne zn n ako je k .

A Martine je? U Vaše doba?

Ma je ma M rta je, M rta je Mart na n .

A pir, to je trajalo do kasno ili?

Do dan , red n t ruru t ruru, i tar nkali bi bil .

I to je samo tonoc na placi i polka i mazurka?

Ne ne ne, samo p lka i maž rka, ali n k ti sad p l re dur i m raš kat dv re d kla p šne k ko b rek n ki, rec mo sad m zika s p . Ondr t bi b li s pl p lku i pas lo bi b la jedn t ra, bi b li p li i pj vali mlad i al div jki va on h st rih k bi b li p šneli ondr t bi b li drug odgov rali po p r pj smi i ondr t p ta. Ali v t b b la i arm nika s pl . K ko b n rekl , e kada pr du na pl cu um sto da tr put okren pas t so nev sticun, pas i on i nev sti i kump ri š m raju, on h dr gih više n ... i m smo se sl kali i sve, ali k ko b n rekl , j im n pr ko sedondes t, ako n i više p zi, ali ni to tr jalo da si se m ra.

Fotograf Vas je ovdi slika?

Men je kunj do, n s je, a p tla sl kat gl vno smo šl v R k . Nki je hod na Crikvnicu, Marca je bil i brt mi je b . Mku je bil sestr, men je brt b v R k i ondr t smo v R k hod li. Ali n jviše se šl na fatap štu, drge ali tr e k da si se v spr v, sl kat. , pa t smo crik mi slik ni, n smo zvon. M smo i zvon i nutr i po p tu i pred vrt.

A ni bilo ono po na mati ni?

Aj smo bili.

A isti dan ili tek neki drugi?

Kko je km go. Mka n blo d ma n je d la v R k ondr t sm na sob tu b li, Št fica Škriv nova je b la i ot c su nj j bil, kda smo mi bil.

A to niste uzimali prijatelje za kumpare?

Kje k ga v l, nis mōra z tni brta ni sestr. N jviše se je gj dalo k zna v dit pr, a Mko mri je b p vi, a R i je b dr gi.

A pokloni to se znalo to no ki a kupuje ili?

Ma n, k je prnes, nis nos li sad k ko b n rekl. Men su kump ri d li, e tu g ri tu zd lu, a ev je m j brt d b od kump ri. T serv s je m j brt, a v serv s son j. To su z jeno kump ri kupli i v zo Šla je t rtu da je b br d njeg v, b š su on im li b rku, a od R i a n je b gra ev nski inženj r n je k u. Te su t rti bil evak sto v le. I n b lo njen ga da n prnes t rtu. Mušk su prnaš li v n im lo se je v li mošt l i sve v n se je va jed n mošt l stavj lo i ondr t se je nos lo va kobl h kolo, a so bukal t n, ev mo h j šj ju ne r n doseg t. To je bukal ta m je mam ce i on mi ju je dal kda smo se žen li, prnesl ju je zo S l n i dal za p r tu bukal tu. Ev su sto, od moj mam ce kolej ni, bukal te od mam ce zo S l n, a ev šk ru je on k p la va Kr snon k da je bil div jka. Všev, ev zd licu mi je dal od P va i a sestr i jen bukal tici ma on mi se bil razbla.

Jim n da od star ni, ali da je n ša mam ca je dal da u K šj n. On je im la svu od postol do v h glav Peruž ni i n ušnice sve je im la i sve je d la K šj n fr tron, j govor n, ne im t d ma za spomenu. A m reš. I kot gu i n b bi ni kamiž t nego n pr vi deb li na on r žice. Šir ki i ski jer su mor li b t dv.

I koral?

Peruž n. Kor l je jen , a peruž n dr go.

A a je peružin?

Kor l je ob ni, rec mo i sad st viš b li k ko b n rekl . A peruž n, n ti je b evak vi v le i n ti je b stokl no, b ja.

A Vi nemate takov?

To ti je mam ca dal , zato son j jadn . E i n ušnice su b li tako i im li su n ušnicu.

Je to malo plavkasto?

To je b lo va sv h b jah, k ko k glice za b r. Ne jenob jno n go se to prel valo: i zl tno, i pl vo, i crv no, i ž to, i zel no. K da si gj d v t peruž n nda se preliv va sv b je. Mar ca m štrica ima tak v, nj mam ce j t . To su m lo k im li, jer je b lo jâko sk po n š, to se n n nka ovd mogl va Ven ciji su to kupov li. K je k di m go, n ša mam ca je im la dv netjak nje va T liji.

... s je ovak je sto l po, ondr t je b lo sto l po k ko b n rekl , i j di su se dr žili. , don ska s mo gj daš v t (televiziju) i va dr go n š, a n gda zo crikv pr t, ma n š nijed n s pl ce da n ost akul ju . Zap dne, j zn n i na Gost njci, b mo b li p li n s i na ruz r k da bi b š na pl ci, drugd evd , ma po dv jset ž n bi b lo sid lo kolo kost nja i akul lo. Don ska je sve to pas lo.

A ki je obed kuha?

V vik je b na vr me i ob d i fam ja su bil , ne po jen d te, n go b r n n jmonje tr , dv obav zno. B lo je i po jen , ako n mogl više b lo je i po jen i n nka jen ga sto je bil jud k n su mogl . K ti i sad .

... e, i n bil pl na n go je bil og nj stokn t i na kom jstr h se je k halo, p tle su bil šp heri, mi nism , k da son j im li sm kom n, ali smo p im li i šp h r. š komin su m rali b t za suš t m so.

Makaruni ili su se šurlice delali?

Ne ne, ovd ti n š rl c. To se je p elo sad , ali men su i dandon šnji b ji makar n n go š rlice.

A pravite razliku izme u makaruni i šurlice? Osim umatanja testo je kakovo?

es , š za makar n ? Ma ist šo m raš stav t j je i va makar n i va š rlice ga m raš stav t. Ali va makar n ga ne m raš st vit. Mi smo d lali i bez j ja. Ako n j ja jer n stv dne, n ti drž da se ne rasp du. Mor š je vše sk hat.

J son don ska kn dli, m slela son, n š n san m slila bi rek n ki, b lo je sk ro jedon jska i govorn: „ u j za ob d?“, m sa im n pe en , ali j b n vol la bl ti, ali v tr dn zel no j n, mošnj ce... dv dn , jed n d n n jprvo je bil bl tvi, ali su dv za r d n b li mošnj ce na sal tu i na ušp jz. J govorn: „J u bl tvu. Aj ne r n, j u dv komp ra sp “, p k n s spekl n go son zr stala. Pr d n j k u, š son bil zvon , pr d n k u t t su tr kompir i n s pit la nu, m rala je i on nj j ost t, p k mi je prnesl p k neka i j sk h n. A j p tla od tr h komp rih, ma u st vit j je k da t ga je evol ko. D vet kn dl c mi je prišl evak vih. T ko da son im la r stani komp r i m so pe en , a kn dli j govorn: „N e b t za vi ru, b t e za j tro za des rt.“ I za j tro ne k h n, j tro je p t k im n r b i kn dli. I n s st vila, sto su se sk hali, nis se rasp li i brže su mi se sk hali n go s j jen. A g laš, og d je g š i, ali n od muk nego od kap li i od m sa. Ondr t je g laš, ondr t je d b r. A u ti r , d t bokun a m sa pek , a evol ko v d kolo nj h, kad pol ješ na t stu ne ost ne n š. n m ra bit g st. I bez p ršina n ma g laša... i bez kap li... i bez m sa.

Ma koliko se onda kuha takov gulaš?

Ov si o m su. K da se je n š Dárko ž n , mi smo t mo baš ondr t va M linu im li vi ru... to m so n kad skuh t, ali je b lo g laš da su rekl da ga n s sk ro j li, og d je star je m so to b ji je g laš, ali ga m raš da vr mena d lat. K ko se re : „Ni k k š, st ra k k š dobr j ha.“

OBAVJESNICA: Nada Simović, rođena 1962. godine

DATUM ISTRAŽIVANJA: 6. kolovoza 2014.

Svi kreni su ovdje na Dobroj njštini.

Dom šjan se nije pokojnoga stoga Ante na Mrljinu zo Župljem. Ono je bilo jedonjekodobrje ovakvog. Jedeni su ga svakako voljni, kig dom je kada za njega prvo nije nikad mi nismo rekao gde besidi, a ja sam se dom šjan kada bi bilo prišlo Župljana osloboditi i nismo bi bilo prišlo k u i nismo bi me zadržala kadagdje na krilu i nismo bi mi bila taranika. Iznenadeno jedonjekodobrje tako je bilo u niski i i j son šlivo nigrirajući na štrnu, nismo ti je moli zid i nismo su ti bili mlešk jice na tenuzdu i j son tijekom la na tenuzdu, mogli smo mraditi imeti etre i pila, ne znate što koliko, ja sam tijekom valavat šk jice i vjerojako kako san se nagnula previše vjernika nismo pridušili lika va vti po se dom šjan kada sad da san se prestršila i udrala na nisu sdimi jemlokrvenjejko, ali je i priteklje mali prnesli me je kada u i j sonjko plakala, boljome je ali još son se više prestršila i nime je značila osloboditi zaboraviti kada je donskabilo. Mala moj si se udrala, ma bržna moj mala, ma ne plakala, la ne plakala moj hajt, moj hajt. I nismo bi me bilo kadagdje na tenu osloboditi vgorika i nismo sonijemo njezdila, toga se dom šjan. I nismo više negazdili, jedno kada je mrđa, dom šjan se da je bilo sprgod, ali samo jednoga detaja, na Župljih na onenaku, na dolnjih Župljih kako sunosliškruju i njeviše od tog daje. I znemo da ga je moj pokojnina mali isto tako voljala i nismo mi je prvo la za njegova je bilo ovakvog šajvida bi bilo prišlo na Hrvatsku i da se vratiti na svjračunski lit, a njegov pokojni brat je bio doista premetnivo kada je djelelatbile i znje djelelatpostolje je jekona tenu, i nismo im je i doista alata, s kakovog alata, a malj je i pokojni strijebo dosta siromšon ali ne tolko i nismo da bi bilo prišlo i tijecjoc kog jensn kada vrednada je djelelatva konbi, nismo da bi bilo prišlo njegova i da bi mu bilo kada Ospermjati samo grijdu, a masak voga alata mješ, a ja, govorim, njeako ne je nustrušikrinu za volubjito. To je niotrakkoje njoš siromšniji od njegova i danmanakakovog alata.

Nismo je mali pravljaka kada su prišli povišeni na Župljene, znimo i ko pomici i tisu i sad pomicaju vjeda i nje tako do eksplosije jer je otvara da se mali pokojni otac ožen za nukodružnisku krunu vili, a to sad užno ni bilo, a tistri mali Antôn Mrljin su ga zvali, Mremuje bil mali, dokli su on se gani za stolom, ono je trputi da njegova je rukom: „Ma hajdi njegova psten.“ „Ma mali lo Ante ne“, i nismo on se petg nazu, g nazu, „Si njegova šlon psten zat“ i nismo na trupu se je staliti pstenjobje dal. Štu im li dvoprsten i tistipstenu nisu do bili hore, jer tamo je pokojni strijebo im dvorsna i dvore, nego nev stan suđli i nismo jje pomicala psten. I onda je mali pravljaka, već da je ta pomicanjumrl,

jer da je bil d sta sl ba i umrl je, m rda je im la, ne zn n k liko je m gla im t šezd set l t ne zn n k liko, j ju ne p metin u p e, i nda je n ost s n so sin n i s nev stun dr gon i nda bi b opet priš na t n tov ru j zd , od jen ga do dr goga bi b h d , jedanp t bi b kod moj m tere i oc , dr gi p t kod dr ge h re na S lin h i nda on bi m u b la og d sk hala i nda n je v v ki im kako p nav r ne bl z stol s st, šon je im la tavaj n na stol , a n bi se b d va na n z d, a nda bi mu b lo sve k palo na p d. On mu govor : „Ant ne, ma d jte se n pr d“ „Ma n , n , š b n ti bul l“, govor , „tavaj n b ti bul l“ i nda je na p d bi b la mu je hr na p dala. I nda bi, im je v viki must e, a ve je b st r, nda je m rda im osond s t l t, j zn n k liko, i nda on mu bi mu je ot la da e mu skr tit must e i on mu govor : „Ja u v n m lo p stri te must e.“ „M reš“, govor „ali ne prev še, nego m lo“ „Ma e v n te must e u v n v še samo v n p e“ „Ne, va soldat ji se je pit lo k mu e se must e pust t“. T ko ti je to bil .

V šk lu son t p rtila j ne zn n k je je to l to b lo, n ma ni v ze ko l to je b lo, ali se dom šljan det ja j noga kad smo prišl t mo da son b la prestr šena kako da r n j ne zn n k mo M riki, a ne va šk lu. I sid la son, Zdr vko Škrab nja se je zv , i sad je ž v i dobr smo v vik ost li, i n je b isto d sta m r n, va dr goj kl pi i m rali smo nac tat m re, s nce, b da i tako dalje... i j zn n da j san im la v lda ne sve b je, ali zn n da je b la m la šk tulica i zn n da je b la, ovj na je bila s gurno, zel na je b la, na, pl va, ali kada je s nce rab lo pob jat j n s im la n. I sad men je b lo sr n, j gj d n evak v tr s va njeg , va t ga Zdr vka i v d n n b ja s nce, ali j n š ne govor n, pet son ga j pogj dala i n se okr n i n š n rek men ni j nj mu, nego mi je d tu b ju i j son pob jala s nce i b lo je ž to. Toga se dom šjan j ko dobr . A dr go t h det lji od šk li baš j ko, j ko m lo. A nda, m ren ti r k ko smo hod li va šk lu, do et toga r zreda su hod li jutr n, a od et toga zap dn . Ja son hod la v vik s m , jer n b lo nijedn ga do et toga r zreda. I nda san ti hod la ov da pr ko T ple, T pla ti je t mo kad ti je ot c pr je d l , t mo je stolar ja, n i samo drug n p t n t mo Gr d i tuda v vik sam . I nda n zad od šk li pet ili p t n ist n p t ili bi se b li kadag d vrn li pr ko Sv toga V da, ali to m slin da n b p vi r zred, m rda dr gi, tr i ako ne i... ali tr i e ve b t. I nda smo hod li pr ko Sv toga V da so vic n T r i em, vica T r i to ti je od ne, on je s t bun hod la šk lu, ot c. I s n mi ti je hod la m štrica, on je b v la Sv ton V di Mar ja Martin ševi t mo je b l , im la je k u na f tu je b la, a ja son im la t ko odg jena sam b la, p nav r od sv h, i sad , ja ne zn n kako je to b lo, n i to je v b lo zap dn i d li su b li z hodi, ali v jda se men š lo, ali n sm la n nka

p t t m štricu da neka me p sti, nego son j m slila da u p tla kada s t zav ši u se p p š at i rêm o d ma. I kako je šk la f nila, on su z hodi zakju vali i zakju li su z hodi i m smo p rtili pr ko Sv toga V da i r mo h de , i r mo mi h de i prišl smo na pr h, i m lo n pr d ond na Ogr ni i men se š sve v še i u j sad . I sad da n b lo m štrice s n mi j b n b la šl ond pr ko va drm n, ali men je sr n r da se men š , ne, ma kako u r nikak re. I j t p n, t p n, t p n i l po po m lo, po m lo p š in se j va g e i hulah pke l po. Sve su mi evak b le mokr n n ge z da i n pr d, a vica T r i , n je b otv ren kako je i sad , i kad smo v prišl t mo bl zu Sv toga V da n me p t :,, t je tô?“, a j mu govor n: „Na šp ni son se p lela, aš son p l v du“ i to ti je tako b lo.

I nda isto šk lu h d pr ko T ple b n bil kuntr la dv ž nske, st re. To su b li dv ž nske st re jedn i dr ga s mi su živ li bez muž , jer su nj n umrl . J na t je b la v vik t žna i v lida ne zn n, onako d presivna, ali j b n sto b la v v k šl k jen j i ko drug j, ne da p ti, ma b n se bil šl kadag d j v t jer m t mi je v vik govor la: „M raš bit dobr , sv h m raš pozdr vj t“ i nda ov j na v viki se t žila, pl kala, a ov dr ga je b la v sela Mar ja se je zv la t , Mar ja s T ple, a im la je, ne zn n je nj j to b s n ili br t va T liji. I on mi govor jed n d n: „Zn š , kada b deš se vr ala z šk li p saj ov da i j u t d t j nu p pu.“ I j m slin e on men d t. K kova je to p pa, ni je to p pa j ne zn n je. I sad r n j šk lu i m slin j c lo vr me e mi d t i vr emo se n z d i j r n k nj j: „D b r d n“ „D b r d n je?“ i „ š bonb ne?“ ili j ne zn n mi je ve nud la, ja san z la m rda jen , dv i on mi je d la p pu i j gj dan, bêba, l po to mi je b la p va b ba. L po je b la, ni b la j ko vel ka, ne vl si je im la d ge, evak na fr nži i j nu ovj nu v štu i j son b la t liko v sela s t n b b n da t j ne m ren pr vit, a sad maju b rbike i m rda pedes t b bi, a ne igr ju se š nj mi. š mî smo d ma s br t n im li p r igr ak, ali to su b li sve od pl stike. Im li smo jen ga mornar pl sti noga, peteh i j nu crvenk picu i nda b mo im li stol na k n smo sid li, nda b mo ga b li okren li n p k i nda su on t t lež li. I nda son d bila tu p pu, nda smo se i š nj n igr li, ali j je br t m j b l ostr go. L po vl si nj j je skr t k liko je rab lo. Tako ti je to b lo s t n p pon.

E dobro sad m lo od šk li, sa se dom šjan. M štrica R žica, na mi je b la m štrica, ali m lo mi je b la prestr ga. Zn n da n n je jedonp t b la dal n ku pj smu neka nap šemo i j son to nap sala, ali smo, bi no kada smo n pis li, mor li i c tali, ali rekl je da n š ne nac tamo i j son p li te pj sme n nac tala i on kada n n je to pregdjed vala z da u, mi je prekriž la c lu str nicu, v jda je b la j dna ne zn n nj j je bil da ju je... str nica se je raspar la, napis la mi je jednicu i ozdol je još jen c ta ost la. I tako... g tovo, i onda pet

son se je prestršila i tježna sonja ko bla rdi tog i nuda je m tješljnjije je reklam ka: „Ne tako, da ni blou u rdu sonja nac tala, ali nika ne bude tko striga“ i on je reklam da ne vše i nuda je p tla b lo sve u redu, bla je jko striga. nuda se dom šjan m štra Komadni, nje dž nih vatski t t sonja v vik dobrbla, š son v lela h vatski, matem tiku ne, ni dan don sju ne vlin. nti je b onko mlo sje ajan ovk dsta i nuda ako nki ne bi zn nbi b , sl bo bi mu b lo prišl nbi se b ulov za pon štru i nuda bi se b ulov za s ce i nuda bi: „Pa joj, pa kako to ne znaš, pa to je snovna stvar“ i nuda bi b posl n koga da r požm jvod ko Z ri, j nezn nje b lo škli vod ili ne, ali p vod neka ide.

E m štra Cnija njega se isto dom šjan, nje b isto jko d b r ovk, nn je matem tiku pr davali nbi ti b v vik mlo zakosn šje b l vac, jko da je im p znatih, nuda je ond bla oštar ja bl zu vje Z ra, nuda bi b v vik s nknili ppp e ili... to mū je bla n vika, ali d b r, jga p metn idn don s. I nuda m tmi je još za njeg pravj la kako je n pr vja za n koga ovka, a to je ustvri b nda je b jedn ovk kini m go pred oštar ju pas t, skip t kad bi b pas mrap ntor i pop t gemšt, žm jvn, bevndu... b lo a i nuda da se je zain ti i da je rko n u vše, jednpt u pas t in up va oštar ju. I da je h d h d i da je pas pred oštar ju i kada je pas jno pedes tm tar govor: „Jnak son, jnak son prvi. Za n gradu sadr n pop t žm jvn.“ I okr n se n z d va oštar ju i pp žm jvn i to je b n.

I nuda kada si š šklu ili si g na po dom i ili h vatski, n i ne knjževno nego h vatski. I sad, h vatski ti je b lo Žljko F tovi i nje ne zn nje naprv n što tmu m štru Cniju, v jda n ni zn. nnjem govor: „Seljino jna“, a n govor: „A tkoga se Vi gr da?“, a on su isto od selijedn idr g. I nuda ta Žljko kako je h d isto od Hlpe Gr d školu v d ti je pantig na ti je bila na p l püti, mšni bîl nego pantig na itovli vli mš... i s dje ôn priš šklu i m štrici govor: „Zn te u j dnoj l jehi v dio sam v likoga mjša“ i nuda abeceda je b la, vše ne zn nki je mra abecedu a – uto, b – b banj... i kako je hodlo porodu, ali je m štrica ga je stla i govor: „Ajmo, abeceda.“ ipne a – uto, b – b banj, c – c pela, m sli, m sli, „bat“ govor i to ti je tako b lo.

I d kli son hodla šklu s ku nedju smo hodli i na vlu mšu Gr di to h d . Ij sad mlo mslin kako smo mi imli vrmena? Jer mi sad idemo s utni prdenz dnji s i zak snin, a nuda h de do Gradn zad i sve je b lo na vrme. H d Gr di nuda bimo se bli probli u Marice Dlovarice, zn i sv mi Vnjskari j ih don ska tako..., on nsm rda zov Vnjskari ili ne zov, ali ja tako re njer je to nrmalno tako b lo da on su Gradri i sad re n to je Gr d, m j kaštel, jga vlin onak vi k k vi su, su mlo suholi, ali sv su

Dobr nci malo holi, nda smo m lo i mi, koji smo od zvon . H d Gr d va st rih post lih i l po u Mar ce D lovarice bimo se b li preob li i ond bimo b li pust li postol . To su d lali svi i s K vni i zo S l n kig d su hod li na m šu, za m je vr me. I p metin, da je b lo t plo j ko, i sad su r ki isto ih je t, ali nda, v jda je b la kako smo hod li po p t v la komun da, nisu b li t likodrv vel ki, to je b lo t ši su ti prob jali te r ki. To ti je b lo t za pol d t. I nda bimo b li z Gr da pet šl h d d ma, ob d pripr vili i p tla b mo se b li šl igr t, ali s d kad san to rekl ve da smo se mi preob vali... n gda, to je m t pravjal , a j ne zn n m rda je to b lo n gdi, j son se šesdesetdr ge rodil , j m slin do pedes toga l ta, ne zn n do k ga su im li svi ti V njskari, n i sv on ki su Gr d hod li na m šu, k ice, on su to zv li. Zn š k kov je Gr d, on k a sve k a va k i, kl nca, ali on su v lda im li va t h k h, n kak ve, ne k icu on su to zv li k ica, ali to je b la j na prost rija i on bi b li z li s bun ili ob d e j st jer su on v vik ost jali z d m še na v loj vi rnji i nda bi b li, zn i, šl Gr d va t j k ici se preob li, pust li j st nda bi b li p tla m še šl na pl cu ili v s , b je i k not s kako je b lo i nda v t k icu poj st i na v lu vi rnju i to je b lo bav zno, bez v le vi rnje n ma š nse da je ov k pas . J ne zn n da son n kad hod la na v lu vi rnju, jed no na St panju b de v la vi rnja i nda se pj va na staroslav nski, ali sad više j ko r tko i to, z to jer m lo je j di Gr d ost lo.

I nda se j šnj n dom šjan, jer mi nism hod li uda nikam re, nego ov da samo po toku v R k samo ko d htoru, dr go j ne zn n da smo k da bil , d bro m rda smo šl kada i k p t, ali n jviše ko d htoru. I na Crikv nicu, on je zvala to na Gor ne Crikv nica, a ja v sela kada bi on b la rekl da r mo na Gor k ko da r mo v Z greb ili j ne zn n k mo. Da r mo na Gor , ali on bi se b la j tron r no st la i j m slin sad , se ovak r no st je i v je r g ri na št rnu i gj da môre. I ako je b lo m lo da je puh lo, da je m lo v dela da je m re n mirno ne r n kamo. J nj j govor n: „ je teb ? Si t n rmalna ili ti je?“ n , ako p še v t r on na traj kt ne r , jer kada je b la mlad v lda su hod li so b rk n i nda je napr vilo v lo n vrime i nda su se t mo na on j lant rni na p nti Š la su se sk ro utop li. I nda se on prestr šila, ali j ml da, j nj j, nit ju razum n, m slin ma bezv ze se ne d . J dno j tro, st li se mi i ja v sela r mo mi n G ru, on r na št rnu, m re je m rno ne p še v t r n kakov. I dobr . I m za Š lo, nakrc mo se na traj kt i v z mo se v z mo, kad smo m i pas li p ntu Š la p elo je b lo j go, b ra j ne zn n, m re je p elo v j t. On je sid la, on se je st la, i po ela je drht t su nj j p eli n gi kako pr t, l loki su nj j se p eli stres t j ju drž n za r k , j di su prišl samo: „P stite me, p stite me.“ I tako ti je bil od p nti Š la do

Crikv nice. I nda son j j rekl : „J više s t b n n kad na Crikv nicu n u p .“ n smo se skrc li s traj kta je b lo dobr . I za n zad m slin da v še nism šl na traj kt, nego n kamo j m slin va Kraj vicu i nda pr ko V za, jer t mo je v jda m nje vaj v t r. Zn n da v še n smo t da šl , jer je on im la j ko str ha, v tra.

nda se dom šjan oc , n i on je b la str ga, ali isto son ju v lela jer je im la sv j st v u živ tu o sv mu, m ra se r on je, vik je b la str ga, ali ako je im la k mu r , v vik je rekl men , br tu, m žu, s s du b lo k me je m slila to t je rekl , to je t ko. Ot c, n ti je d la v R k , n ti je r j n etrn jste, nda se još n ni d lalo va poduz u, nego n jprije je d l na zemj , a nda p tla su v lda n kakovu c stu su t mo d lali od Crikv nice ne zn m k mo i nda tamo su ga b li z li za d lat i b je j ko vr d n i nda su ga još p t li, ako k ga e od dr gih k z t jer j di n su im li p sla, i nda za k ga je n zn da je vr d n i da v li d lat, nda bi b li tih dr gih jud zv li. Ali kada je p elo, zn i pedes t i n koga l ta, to je b lo z d r ta, n je š d lat v R k i to na n gov r od m tere, on je rekl : „H di Ant ne b t e ti b je, vidiš j di su p eli hod t p k eš m rda i p nziju kada dob t“ i tako. I nda je š v R k d lat i nda se j dom šjan, n i n ga bil jedonp t na šetem nu bi priš ili m rda na petn jst d n tamo je d la na br du. Polož je za kormil ra, nda je b kormil r nda je i k h na br du aš je v le j ko k hat i n i br t mû pok jni i sestr , svi su vol li k hat. I nda bi b priš pr ko s bote i ned je d ma. I nda b n b la j njeg l po, ne zn n k liko son l t im la, e t t sad k di je spr d n še k e k di je sad uto park ran je b la jen m rvi, ali ja n s zn la, ni b lo telef na, m bitela, e n pr t tu sob tu ili e on dr gu, j ga kat. I t t t i je b la j n m la pl s i kami son z l i m lila son i nda son se igr la i kala ga. I nda kada bi ga b la v dela ko da je b B g priš , j b n b la v sela, b la b n sko la na njeg i n zn n d b r mi je b j ko j ko d b r, a n kad n se ot k šnj vat. J b n b la da u ga k šn t, j nj ga k šn n, n bi evak bi gl vu okren j ne zn n z , n se v le kušnjiv t nikak re i g tovo. nda bi tu torbu j dna kaf na t rba, to bi b pr n tri je b lo: nar n ž, j b k, m sni d ru ak, to m sni d ru ak od Gavr lovi a k ja sad k p n, to je n la, nda t t v nj k je to b j ... dv bi poj na jedon p t, mortad lu s on mi v limi krug , dr g v nj, n kada v še te mortad li... j ju sad v še n nka ni ne k p n, jer zn n ne da ne vaj , nego mi je v viki va m sli on k s n ja ond j la kada son bil m la.

I nda još ov jstu... n gda su ti na M lin h j di kos li po l tu i nda su nj n kada bi b li šl na mar ndu pod Topl n i t mo bi b li marend li, š ni b lo d v, nego s nce s gdi pod Topl n. I

sad su šl , to su b li Poj ni j ne zn n t no k , ali od V ri od J dranka, n ki od nj zinoga r da ti je to b on su ti na M lin h, m slin da su kos li, nema veze su d lali i sad je b lo vr me od mar ndi, posl li su je nj n to b s n ili k ga su P je neka r z t mar ndu i n je š s v li P je i m ra se je n zad vrn t i prn so je strg ji e, a Poj ni zov njok i m ra je pas t pr ko Dol nje Hl p , ond k di je p t prema G rnjoj Hlapoj, dr gi je prema Žuap nj h, a d lika ti je b la lok i zv la se Druž nja sada su je zah tali i tamo je više n i tamo su šl vol se nap j t, m lo kada i nda bi on b li ve s mi skr nuli. I n ti je š , t ov k P je s t mi k li i vr a se je n zad i nda kada je ve priš bl zu Druž nje je p ne nag nj t vol , š je zn da e ne skr nut, ali n si m go skr nut, š je usk st za za zd l , m ga je pas t m rda v 1 i m lo, ma ne i kol i n ti je h d s t mi v li nag njaju i on su ti skren li da r du d lika zbriš la nj n je v lida nog i etver ca se okren la, kaštr lica su je on zv li, kaštr lica je p la va Druž nju, va lok i njok su p li i ost li su va lok i sad n ti r j don, n kakov, j di su mu pomogl tu etver cu dv gnut, kaštr licu je z , njok su ost li va Druž nji, a on ga kaju sp d Topol n. A n sad pas je po p tu k di su i dr ge m sta bil i on sad gj daju n r i sad v li, sad e on marend t, ali n ne skr e pod Top l, n go r n prid, a on ga zov : „Fr ne, v m v mo, po Top l, po Top l“ n n šta, n r napr d, on opet zov : „V mo, v mo, po Top l“, a n da govor kako s n s b n, ali ne j ko, n go ovi dr gi su ga li, od dr gih m stih: „Z vi, z vi, ma n eš ga j st, kaštr lica je ev , a njok su v Druž nji“ i to ti je... v viki su tako pravj li za t ga. T ti je b lo za Poj ne.